

“Kan du läsa för mig?”

- En kvalitativ studie om genomförandet av högläsning tillsammans med barn i förskolan.

Janine Fivaz & Malin Pettersson
Förskolläraryrket

Uppsats/Examenarbete: 15 HP

Kurs: LÖXA2G

Nivå: Grundnivå/ Avanceradnivå

Termin/år: HT / 2023

Handledare: Eva Zetterman

Examinator: Johannes Lunneblad

Nyckelord: Högläsning, Förskola, Digitalisering, Variation, Delaktighet

Abstract

Under de senaste åren har högläsningen i förskolan utvecklats avsevärt, men utförandet har varierat mellan olika verksamheter. Numera kan högläsning ske med traditionella fysiska böcker samt med digitala böcker från olika appar. Med en traditionell högläsning så menar vi den högläsningen, där en vuxen tillsammans med barnen läser högt från en fysisk bok. För denna form av högläsning använder vi oss av ordet traditionell. Med den digitala högläsningen menar vi att genom ett digitalt verktyg så som Ipad, surfplatta, projektor m.m. använda sig av olika appar där valet av böcker blir upplästa av en inspelad röst eller där den vuxne väljer att läsa ifrån. För denna form av högläsning använder vi oss av ordet digital.

Vårt syfte och våra frågeställningar är hur pedagoger ställer sig till både den digitala och den traditionella högläsningen. Vi har även riktat in oss på att ta reda på hur pedagogerna är delaktiga och närvarande för att skapa en meningsfull atmosfär för barnen vid högläsningen. Vår studie utgår från det *sociokulturella perspektivet* men även det *socialinteraktionistiska perspektivet* samt begreppen *högläsning*, och *litteraturpedagogik*. För att få svar på våra frågeställningar, har vi använt oss av kvalitativa metoder som observationer, intervjuer samt analysmetoden PEA (Praktisk Epistemologisk Analys). Vi har observerat högläsningssituationer samt observerat läsmiljöerna på två förskolor i två olika kommuner för att få en bild av hur pedagogerna arbetat med högläsningen, men också för att få ta del av pedagogernas förhållningssätt och upplevelser från alla inblandade. Våra främsta resultat i denna studie visar på att det finns fördelar och nackdelar med både traditionell och digital högläsning så länge man fokuserar på barnens olika behov av högläsning. Det handlar även om att variera de båda sätten för högläsning. Våra resultat visar även på att den närvarande pedagogiken hos pedagogerna kan främst implementeras i mindre barngrupper och med böcker som är välkända både för barnen och pedagogerna. Våra resultat har inte bara gett oss mer erfarenhet om högläsning utan även andra tankesätt om ämnet. Både observationerna och intervjuerna fick oss att inse vilka otroliga möjligheter det finns med just högläsning. Det är ju så mycket mer än att bara läsa en bok. Att använda böcker som en kommunikation med barnen lyfter inte bara språkutvecklingen för dem, det gör att både minne, erfarenhet, fantasi men främst delaktigheten berörs. Att se pedagogernas förhållningssätt och deras inställning till högläsning gav oss svar på våra frågeställningar som vi lyfter i vår studie.

Förord

Vi skulle vilja rikta ett stort tack till de medverkande förskolor och till de verksamma pedagoger som tagit emot oss och visat intresse för vår studie. Utan er hjälp hade vi inte kunnat fullfölja vår studie och vi är därmed tacksamma för den kunskap och erfarenhet som vi fått till oss. Vi vill även rikta ett stort tack till våra familjer, vänner och kurskamrater som stöttat och hjälpt oss i vårt skrivande. Samt ett tack till vår handledare Eva Zetterman.

Vår undersökning har både varit givande och upplyftande och vi har båda fått erfa nya tankar av våra resultat. Vi är båda väldigt tacksamma för vårt eget goda samarbete och det är med stolthet vi avslutar vårt examensarbete.

Innehållsförteckning

1 INLEDNING	5
2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	5
3 TIDIGARE FORSKNING	6
3.1 TILLGÄNGLIGHET	6
3.2 FANTASI	6
3.3 DELAKTIGHET OCH STÖDJANDE MILJÖ	7
3.4 LÄSMILJÖN	7
3.5 NÄRVARANDE PEDAGOGIK.....	8
3.6 TRADITIONELL OCH DIGITAL HÖGLÄSNING.....	8
4 TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER OCH CENTRALA BEGREPP	9
4.1 TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	9
4.1.1 <i>Det Socialinteraktionistiska perspektivet</i>	9
4.1.2 <i>Det Sociokulturella perspektivet</i>	9
4.2 CENTRALA BEGREPP	10
5 GENOMFÖRANDET OCH METOD	14
5.1 AVGRÄNSNINGAR OCH URVAL I VÅRT GENOMFÖRANDE.....	14
5.2 GENOMFÖRANDET AV DATAINSAMLING	14
5.3 GENOMFÖRANDET AV RESULTATINSAMLINGEN FRÅN VÅRA FÄLTSTUDIER	15
5.4 INTERVJUER.....	15
5.5 OBSERVATIONER.....	16
5.6 ANALYSMETOD PEA.....	16
5.7 RELIABILITET, VALIDITET, GENERALISERBARHET	17
5.8 FORSKNINGSETISKA ASPEKTER.....	17
6 RESULTATREDOVISNING	18
6.1 FÖRSKOLAN I MOLNSTAD	18
6.1.1 <i>Intervjuerna från Molnstad</i>	19
6.1.2 <i>Observationerna från Molnstad</i>	22
6.2 FÖRSKOLAN I STADSBERGA.....	24
6.2.1 <i>Intervjuerna från Stadsberga</i>	24
6.2.2 <i>Observationerna från Stadsberga</i>	25
6.3 SAMMANFATTNING AV PEA ANALYSEN.....	27
6.4 SAMMANFATTNING AV VÅRA FÄLTSTUDIER	27
7 DISKUSSION	27
7.1 SAMMANFATTNING AV VÅRA FRÅGESTÄLLNINGAR.....	28
7.2 HÖGLÄSNINGENS BETYDELSE.....	28
7.3 VÅR PROCESS.....	29
7.4 VÅR YRKESROLL OCH LÄROPLANEN	29
7.5 FÖRSLAG TILL VIDARE FORSKNING	30
REFERENSLISTA	32
BILAGOR	36

1 Inledning

Barn introduceras till böcker redan i tidig ålder där pekböcker, pop-up böcker och bilderböcker är några av alternativen. Barn får möjlighet till dessa böcker både från hemmen, förskolan och i diverse väntrum. På förskolan behöver pedagogen erbjuda och bjuda in barnen till en miljö där psykiska och fysiska aspekter sänder ut signaler om en pedagogisk verksamhet. Barnen skolas oftast in runt 1-års ålder på förskolan och har då med sig olika erfarenheter, tankar och fantasier. Dessa behövs ta tillvaro på i barnens olika möten med böcker på förskolan där det kan locka till interaktioner och olika läsaktiviteter med vuxna och andra barn (Simonsson, 2006). Att få känna gemensamma känslor med andra är en viktig aspekt i högläsningen värld. Sommer (2008) förklarar att både familjen och förskolan har som uppdrag att utveckla barnets kompetens av samvaro i förhållande till både sig själv och andra. I lärandet ska barnen utveckla deras personliga egenskaper som behövs för att få en balans av närhet och intimitet med sin individuella utveckling. Detta medför även en självständighet inom de sociala utvecklingens ramar.

Enligt "Läroplanen för förskolan" (2018) är det betydelsefullt att främja barns utveckling och lärande genom en kombination av digitala verktyg och traditionella läsaktiviteter. Förskolläraren har ansvaret att säkerställa att barnen använder digitala verktyg på ett sätt som främjar deras utveckling och lärande. Dessutom är det förskolans roll att väcka intresse för bilder och texter i olika medier samt att använda, tolka, ifrågasätta och samtala om dem. Högläsning och diskussioner om litteratur utgör även en central del av läroplanen för att främja barns språkutveckling (Lpfö18, 2018). Därav är det betydelsefullt att upprätthålla en balans mellan användningen av digitala verktyg och främjandet av den språkliga miljön genom traditionella läsaktiviteter.

Studien fokuserar på pedagogernas förhållningssätt till högläsningen oavsett om den sker på traditionellt vis eller med digitala verktyg. Studien riktar in sig och utforskar pedagogers meningsskapande till en delaktig atmosfär för barnen, där den inbjudande läsmiljön är i fokus.

2 Syfte och frågeställningar

Studien syftar till att få en förståelse för pedagogers tankar och resonemang kring användningen av både traditionell och digital högläsning. Studien fokuserar även på barnens upplevelse av högläsning, där både den fysiska och sociala nivån undersöks genom pedagogernas närvaro och deras inverkan på barnens engagemang och deltagande. Genom att analysera pedagogernas perspektiv och barnens respons på högläsning, kan vi bidra till en ökad förståelse för hur olika läsformer kan påverka barns lärande och interaktion i förskolemiljön.

Följande frågeställningar lyfts:

1. Hur resonerar pedagogerna kring traditionell högläsning?
2. Hur resonerar pedagogerna kring digital högläsning?
3. Hur implementerar pedagogerna en närvarande pedagogik vid högläsningen för att skapa en delaktig atmosfär tillsammans med barnen?

3 Tidigare forskning

I vår sökning efter tidigare forskning så valde vi att använda sökord som var relevanta för vår studie. I sökningen upptäckte vi vissa svårigheter med att hitta forskning som innehöll alla våra sökord. Däremot fanns det mest forskning om ordet högläsning i samband med språkutveckling. Vi har beslutat att klassificera den tidigare forskningen vi har hittat i olika relevanta kategorier. Följande rubriker innehåller kategorier av tidigare forskning som berör vår studie.

3.1 Tillgänglighet

Helene Dahlström, Ulla Damber och Maria Rasmusson har skrivit en artikel "*Prerequisites for emergent literacy in Swedish preschools*" (2023) som handlar om tillgängligheten av litteratur för barn i förskoleåldern. Författarna menar på att förskolorna behöver jobba för att ha lika möjligheter för alla barn på förskolornas verksamheter i Sverige, eftersom barnen kommer från olika kulturella livsvärldar. Detta gör att barn som får ta del av att lyssna och även läsa berättelser breddar sina referensramar. Tillgången till böckerna spelar här stor roll då mängden men även vad för typ av böcker som barnen får tillgång till. Detta blir avgörande för förskolors inverkan och uppmuntran för barnen till tidig litteratur (Dahlström m.fl., 2023).

Denna artikel lyfter de olika kulturella förutsättningar som barn har idag och vill därför att förskolan skall vara en kulturell förutsättning för alla barn, då barn får olika litterära upplevelser i den hemmiljö som dom befinner sig i. Att introducera barnen för det kulturella som en högläsning och ha tillgängliga böcker för barnen bidrar till att barnens utvecklingsramar gynnas på många plan. Det gynnar inte enbart barn med svenska som modersmål utan även de barnen med tvåspråkighet. Artikeln lyfter viktiga aspekter som är högst relevanta när det kommer till just högläsning för barn i förskolan. Tillgängligheten till barnlitteratur är något som vi observerade när vi var ute på våra fältstudier och något som vi uppmärksammade när det kommer till begreppet läsmiljö.

3.2 Fantasi

Cecilia Riving har skrivit en artikel som heter "*Fantasin som försvann*" (2022) som fokuserar sig på betydelsen av fantasin för läsfrämjande förutsättningar för barn i svenska förskolor. Författaren förklarar att i sin empiriska undersökning, framkom det att fantasins betydande del i läsning har gjort en kraftig förändring mellan 1980 och 2020. Resultaten har visat att fantasin var mer naturlig och självklar på 1980- och 90-talet och har i princip försvunnit helt på 2010-talet. Författaren har även skrivit fram ett annat viktigt resultat av studien, att fantasin har olika betydelser beroende på vilket sammanhang det ändvänder i. Fantasin förknippas oftast med små barns livsvärldar i stället för att se fantasin som en nödvändig psykologisk förmåga. Författaren upplevde även att ordet fantasi förlorade sin mening när det ersattes med ordet kreativitet (Riving, 2022). Fantasi och föreställningsförmåga är sammanlänkat med högläsning, barnen behöver använda sin fantasi för att få möjlighet att leva sig in i böckernas världar och vi som vuxna behöver vara med och stötta de i detta.

Denna artikel är därför viktig i vår studie då vi undersöker högläsningens utförande på olika verksamheter och där vi i vårt resultat fått fram att pedagogerna anser att högläsningen är viktig för barnens fantasi och föreställningsförmåga. Detta för att barnen skall få möjligheter

att dela varandras erfarenheter som oftast leder till en breddad fantasiförmåga. Denna artikel lyfter fram mycket bakgrund till högläsningen. Den tar upp högläsningens utveckling genom åren och hur den har förändrats. Artikeln lyfter begrepp och resultat som vi anser vara viktiga för våran studie och kopplas ihop med våra egna resultat i insamlandet av empirin.

3.3 Delaktighet och stödjande miljö

Författarna Jill, M. Pentimonti, Tricia A. Zucker, Laura M. Justice, Yaacov Petscher, Shayne B. Piasta och Joan N. Kaderavek har studerat delaktighet i högläsning med barn och pedagoger. I deras studie *A standardized tool for assessing the quality of classroom-based shared reading: Systematic Assessment of Book Reading* (2012) nämner de vikten av traditionell högläsning samt att kvalitén av högläsningen spelar roll för interaktioner mellan barn och pedagoger. Forskarna undersökte bland annat inlevelsen i texten samt den vuxnas skapande av en stödjande miljö. Studien har fokuserat på barns språkinläring, men har även fokuserat på interaktionen i en delad högläsning. Studien har även lagt fokus på de vuxnas reaktioner på barnens beteende för att identifiera barnens socioemotionella egenskaper som reaktionsförmågan i samband med traditionell högläsningen.

I denna artikel så tas delaktighet i förskolan upp, vilket berör ett av våra begrepp som vi fokuserar på. Det som vi upplevde intressant för vår studie var att vi delade samma inställning som forskarna, om vikten av högläsning samt pedagogens interaktioner och delaktighet. Från våra resultat med denna studie så har vi dragit liknande slutsatser av vikten av att vara en delaktig och närvarande pedagog när det kommer till högläsning. Artikeln fick även fram viktiga resultat rörande de vuxnas reaktioner på hur barnen betedde sig och gav en bredare förståelse för just den traditionella högläsningen.

3.4 Läsmiljön

Sofia Thorell som bibliotekariestudent från högskolan i Borås skrev om traditionell högläsning i sin magisteruppsats. *“Läsandets cirkel” i förskolan – en studie av läsmiljön utifrån Aidan Chambers litteraturpedagogiska idéer* (2006).

Skribenten är även utbildad förskollärare och brinner mycket för den traditionella högläsningen. Hon har tagit inspiration från den brittiska litteraturförfattaren *Aidan Chambers* och lyfter många viktiga punkter att ta ställning till när det kommer till traditionell högläsning. I hennes forskning har hon upptäckt att den traditionella läsvidan som oftast var planerad efter lunch var mer eller mindre borttagen från planeringen i jämförelse hur det såg ut på förskolorna på 1980-talet då hon var verksam som förskollärare. Det hon fick till svar var oftast att barngruppens ökade storlek och att på grund av att barngruppen oftast var åldersammansatt, gjorde det svårare att få till en läsvidan. I och med att pedagogernas raster oftast schemalades efter lunchen gjorde att den planerade läsvidan blev mer och mer svår att utföra (Thorell, 2006). Hennes egen reflektion över sitt forskande är att pedagoger ofta ändvänder läsningen som ett lugnande och omvårdande sätt för barnen. Hon anser att det borde finnas utrymme för en högläsning som även bjuder in barnen till att få reflektera och tänka om det som läses för dem. Ett sätt att låta barnen få bearbeta det dom lyssnat på är att använda leken som ett hjälpmedel där barnen kan få leka det som dom har fått tagit till sig från olika högläsningssituationer (Thorell, 2006).

Denna uppsats är inspirerande för oss i vår studie då hennes reflektioner, tänkande och resultat blir aktuella för oss i samma förbindelse. Vi delar hennes sätt att tänka om högläsningen och kan dra liknande paralleller i våra egna forskningsresultat.

3.5 Närvarande pedagogik

Sebastian Suggate, Jan Lenhart, Enni Vaahtoranta och Wolfgang Lenhard skrev "*Interactive elaborative storytelling fosters vocabulary in pre-schoolers compared to repeated-reading and phonemic awareness interventions*" (2021). Artikeln tar upp vikten av närvarande pedagogik. Forskarna undersöker hur ett interaktivt och utforskande berättande påverkar ordförrådet hos förskolebarn jämfört med upprepande läsning och interventioner för fonetisk medvetenhet. Genom att tillämpa metoden *interaktivt och utforskande berättande* (Interactive Elaborative Storytelling, IES) kunde forskarna undersöka sitt syfte. Forskarna fann att det interaktiva och utforskande berättandet ledde till en ökning av ordförrådet hos barnen jämfört med de andra interventionerna. Detta tyder på att ett mer engagerande och interaktivt tillvägagångssätt kan vara effektivt för att främja språkutvecklingen hos unga barn.

Forskarna som skrivit denna artikel använde sig av nyckelbegreppet språkutveckling. Den övergripande aspekten är att högläsningen för barn ska genomföras av en aktiv och närvarande vuxen, där barn får möjlighet att utveckla sitt minne samt intresse för högläsning. Denna aspekt är högt relevant för våran studie då vi delar samma sätt att tänka. Denna tanke kan även kopplas till våra resultat som visar på vikten att kunna vara en närvarande och aktiv pedagog i högläsningssituationer.

3.6 Traditionell och digital högläsning

Hui-Yun Sung och Ssu-Han Chen skrev "*The screen shows movement – movement is interesting!*" (2019), som utforskar effekterna från förskolebarns berättelseförståelse och intressen av sagor som används med multimodal media både i form av digitala och fysiska böcker. De poängterade vikten av att vara intresserad av läsning för att kunna stödja förskolebarns utveckling av *emergent literacy*. I studien användes bland annat en bokapp, TellyBear. I slutsatsen redogjorde de för att multimodal media har samma förmåga att stödja läsning som en vuxen som läser traditionella böcker, särskilt för barn som saknar vuxenmedverkan hemma.

Forskarna undersökte både förståelsen och intresset för digitala och fysiska böcker. Deras resultat är något som vi också kan relatera till utifrån våra observationer i förskolemiljön. Denna artikel lyfter fördelar med både traditionell och digital användning av böcker och jämför de båda sätten på ett relevant sätt som vi även gjort i våran studie. Vi anser därför att denna studie högst relevant för vår forskning.

Lin Wang, Hana Lee och Da Young Ju skrev "*Impact of digital content on young children's reading interest and concentration for books*" (2019), om hantering av digitala verktyg i läsandet syfte. Forskarna genomförde en studie i Korea och undersökte hur digitalt innehåll, flash-animationer, APP böcker och AR-böcker, på mobila enheter påverkar treåriga barns läsintresse och läskoncentration. Augmented Reality Books, som kallas AR -böcker, är en nyskapad förening av traditionella böcker och digitalt innehåll. Studien visar att överanvändning av digitala enheter kan minska barns fantasiförmåga och forskarna föreslår att uppmuntra dem att läsa böcker i stället. Genom att fokusera på interaktivitet och multisensorisk stimulering undersökte studien hur dessa faktorer påverkar barns intresse och koncentration för böcker med samma historia. Resultaten indikerar att Flash-animation ökade både läsintresse och läskoncentration signifikant, medan AR-böcker bara ökade intresset för berättelser men inte läskoncentrationen. App-böcker ökade varken intresset för berättelser

eller läskoncentrationen, och minskade dessutom läskoncentrationen. Hög interaktivitet kan minska läskoncentrationen, medan läsintresset inte påverkas på samma sätt.

Vi instämmer med forskarna att det behövs ökad förståelse för utformningen och användningen av digitala innehåll samt dess inverkan på barns läs- och inlärningsbeteenden. Där det är viktigt att erbjuda lämpligt digitalt innehåll med en passande interaktivitetsnivå för alla barn. Vi ansåg även att denna artikel lyfte positiva aspekter över att använda sig av digitala hjälpmedel vilket kan kännas som en avsaknad i andra artiklar.

4 Teoretiska utgångspunkter och centrala begrepp

I detta stycke redogör vi för våra teoretiska utgångspunkter och de centrala begreppen som har haft en betydande roll i vår studie.

4.1 Teoretiska utgångspunkter

Vi har valt att i denna studie utgå ifrån både det *socialinteraktionistiska* och det *sociokulturella* perspektivet, för att vi anser att vikten i *hur* pedagoger använder sig av högläsning är aktuellt. Båda perspektiven har sina styrkor i barns sociala samspel med sin omgivning för att främja deras lärande.

4.1.1 Det Socialinteraktionistiska perspektivet

Det socialinteraktionistiska perspektivet är en helhetssyn på språket, dvs olika former av kommunikation. Liberg (2006) beskriver perspektivet som betonar att språket primärt används för kommunikation som är en del av en bredare social interaktion. Perspektivet fokuserar på hur sociala interaktioner, kommunikation och samspel påverkar individens utveckling, perception, inläring och identitet. Social interaktion och kommunikation är grundläggande för att människor ska kunna förstå och tolka världen omkring dem. Detta är även relaterat till det sociokulturella perspektivet där människans utveckling drivs genom ett samspel mellan lärandet och den mänskliga mognaden (Wallerstedt, 2020). Individen ska vara en närvarande deltagare i sin utveckling varav förståelse av mänskligt beteende kräver sociala och kulturella sammanhang. Det handlar om att se lärande som en social process snarare än en individuell process. Enligt detta synsätt, utvecklas barns språkutveckling genom interaktion med sin omgivning. Fokuset ligger inte på barns egna språkförmåga, utan hur interaktionen sker med vuxna samt andra barn, genom hur barn använder språket i kommunikations syfte (Liberg, 2006).

Genom högläsning skapas en kommunikativ miljö där barnet får möjlighet att interagera med den vuxne genom att lyssna, ställa frågor och kommentera, det vill säga att uppleva dialogisk kommunikation. Hur den vuxne läser och tolkar texten samt att interagera med barnet under läsningen är också av stor betydelse för barnets språkutveckling. Genom denna interaktion lär sig barnet inte enbart hur språket används med samtidigt utveckla strategier för att förstå och kommunicera med andra. Människor använder språk för att uttrycka sina tankar, känslor och avsikter; men också för att förstå, tolka andras beteende och intentioner. Interaktionen mellan individer skapar gemensamma förståelser och överenskommelser om vad som är meningsfullt samt accepterat i sociala sammanhang.

4.1.2 Det Sociokulturella perspektivet

Det sociokulturella perspektivet framhäver betydelsen av att förstå hur samhälleliga och kulturella faktorer påverkar människors kognitiva och sociala utveckling. Enligt Swärd och Westman Andersson (2022) sker lärandet genom språk, kommunikation och samspel. Barns kunskapsutveckling skapas i sociala och kulturella miljöer med andra. Appropieringen av den nya erfarenheten bidrar till deras förståelse av omvärlden. Skillnaden mellan människor och andra varelser är att vårt tänkande och handlande påverkas av medierande redskap som vi möter i sociala sammanhang (Säljö, 2015). Enligt Nationalencyklopedin (u.å.) kan mediering förklaras som att underlätta eller stödja en process eller interaktion mellan olika parter genom att ge tillgång till verktyg, resurser eller stöd för att underlätta kommunikation, förståelse eller samarbete. Vygotskij betonade språkets avgörande roll för att mediera mänsklig utveckling och menade att språket utgör "redskapens redskap", vilket möjliggör för människan att förstå sin omvärld på olika sätt (Säljö, 2015, s. 93–94).

I interaktionen mellan barn och vuxna används olika verktyg för att mediera kognitiva processer och främja deltagande i aktiviteter (Gjems, 2018; Säljö, 2015). Säljö (2015) menar att genom samarbete med en mer erfaren individ kan interaktion och lärande ske, vilket är centrala element i Vygotskij's teori om den proximala utvecklingszonen där scaffolding används för att främja djupare förståelse för lärandet. Vidare konstaterar Säljö (2015) att Vygotskij förespråkar att med hjälp av medierande redskap (både fysiska och mentala) så prövar individen olika tankar för att skapa förståelse och interagera med sin omgivning. Artefakter, såsom böcker, påverkar den kognitiva utvecklingen genom såväl inre som yttre interaktion via språket (Säljö, 2015; Hwang & Frisé, 2020). Genom pedagogiskt stöd i främjandet av metakognition hos barn kan det förbättra deras problemlösningsförmåga och förståelse av situationer. Genom sociokulturellt rotad högläsning gynnas inte bara barns språkutveckling och kulturella medvetenhet, utan även deras sociala interaktioner. Därigenom förbättrar barnen inte bara sin förståelse av sagor utan även sin förmåga att reflektera över litteraturens olika dimensioner, vilket sker genom interaktion med sin språkmiljö och stimulerar deras språkinläring och förmåga att tolka berättelser (Liberg, 2010). Denna slutsats stöds tydligt av observationer och personlig erfarenhet.

4.2 Centrala begrepp

Nedan presenterar vi tre huvudbegrepp: högläsning, litteraturpedagogik och variation. Under huvudbegreppet högläsning presenterar vi begreppen boksamtal, delaktighet och fantasi-stimulering. Under huvudbegreppet litteraturpedagogik presenterar vi även begreppet läsmiljöer.

Huvudbegreppet högläsning

”Litteratur ger oss bilder att tänka med” (Chambers, 1987, s. 10). Chambers syn på litteratur riktar sig ofta mot att litteratur ska vara engagerande och meningsfull. Chambers betonar vikten av att skapa berättelser som respekterar läsarens intelligens och förmåga att förstå komplexa idéer och erfarenheter.

Centralt för högläsning är användningen av en närvarande pedagogik vid bokläsning, där småbarn ska få möjligheten om att se boken samtidigt som pedagogen läser för dem (Chamber, 1984). Genom att läsa boken flertal gånger, låter barnen få möjlighet att reflektera över sin tolkning av texten. Främjandet av den dialogiska boksamtalens kvalitet när barnen kan möta de krav som den vuxne ställer genom att få en fördjupad förståelse av texten. Beroende på åldern, bör pedagogen anpassa längden av högläsningsaktiviteten (Chambers,

1984). Barnen ska få möjlighet att vara närvarande deltagare för att utforska olika former av litteratur, för att främja empati, förståelse och kreativt tänkande. Med inslag av estetiska uttrycksformer och intervaller, som inte behöver fyllas med samtal, kan pedagogen fånga uppmärksamheten samt inlevelsen. Edwards (2019) framhåller att nyckeln för att väcka barns intresse för litteratur och läsning består av två huvudingredienser: bra böcker och läsande vuxna. Enligt Edwards är det inte enbart läsningen i sig som är viktig, utan även det deltagandet i levande vuxensamtal om bokens innehåll som är lika betydelsefullt. Genom att upptäcka olika berättelser, möta karaktärer och platser i böckerna, kan barnens fantasi stimuleras och de kan få möjlighet att reflektera, skapa egna tankar och berättelser. Under högläsningen tar den vuxna rollen som berättare, försöker skapa en engagerande och interaktiv upplevelse för barnen genom att ställa öppna frågor om bokens innehåll.

Enligt Chambers (1995) innebär högläsning en ökad delaktighet från lyssnaren då det har en socialt sammanhållande funktion. Där läsaren upplever en gemenskap som inbjuder till eftertanke och funderingar. Enligt Skolverket (2019) möjliggör högläsning och samtal om texter och bilder som finns i böcker, så utbyter barnen gemensamma upplevelser och erfarenheter oavsett deras bakgrund, språk - och läserfarenheter. Att aktivt använda sig av högläsning, som bidrar även till att barnen får lära sig nya ord, samt locka till nya lekar som främjar berättandet av nya historier.

Boksamtal

Högläsning och boksamtal är ofta nära förknippade, eftersom båda handlar om att skapa en dialog kring litteraturen. Boksamtal har olika definitioner, men dess huvudsyfte är att främja en diskussion som berikar läsningen.

Edwards (2019) förklarar boksamtal som en gemensam situation där utforskningen av de olika uppfattningarna och tolkningarna som kan uppkomma under en högläsning. Författaren betonar att boksamtal är något som äger rum efter läsning av boken och samtal under själva bokläsningen kallas i stället för en dialogisk läsning. Denna typ av läsning sker gradvis för att skapa en gemensam förståelse av det som läses. Genom läsningens gång tillkommer ny information och ord som behöver tolkas, vilket motiverar att ett boksamtal hålls efter att hela boken har lästs, för att sammanfatta förståelsen av den (Edwards, 2019). Lpfö18 (2018) fastslår att förskolan ska stödja barns förmåga att lyssna på och reflektera över andras uppfattningar samt att uttrycka och reflektera över sina egna. Detta görs i ett boksamtal där deltagare får lyssna på varandras tolkningar och erfara och reflektera över sina egna. Boksamtal bidrar till att utmana barnens kommunikativa förmåga, detta genom att främja utvecklingen av språk, fantasi och föreställningsförmåga. Som blivande förskollärare får vi en djupare förståelse för hur barnen uppfattar både bilder genom boksamtal och det bidrar till ens yrkesmässiga utveckling. I ett boksamtal finns även en möjlighet att observera barnens språkutveckling både verbala men visuellt. Detta bidrar även till en mer delaktig, meningsskapande atmosfär för hela gruppen, både för barn och vuxna (Edwards, 2019).

Delaktighet

Delaktighet kan beskrivas på många olika sätt och kopplas ihop med situationer där delaktighet uppstår. Dolk (2013) beskriver delaktighet som något som ett begrepp som används i vardagliga och oklara sammanhang, inte i teoretiska sammanhang. Delaktighet kan kopplas till olika situationer där det uppträder och förknippas med demokrati och jämställdhet. Begreppet har även använts inom barns kamratkulturer för att undersöka barns olika inflytanden, inklusive "social delaktighet" och "politisk delaktighet". I FN:s konvention om barnets rättigheter (UNICEF, Sverige, 2018) står det om barns rätt att göra sin röst hörd.

Dolk (2013) beskriver även delaktighet som ett begrepp som kan ändvändas i relationerna mellan vuxna och barn och de samtal som kan uppstå däremellan. Hon menar även på att delaktighet i förskolan handlar om de situationer där genom en pedagogisk verksamhet skapas goda relationer och normer. Detta blir därför användbart i en högläsning där den vuxna skall visa delaktighet både som något demokratiskt men även jämställt genom att vara en närvarande pedagog som bjuder in barnen till högläsningsaktiviteter.

Melin (2009) förklarar att delaktighet är ett paraplybegrepp som omfattar olika aspekter, där den centrala avgörande faktorn är det sociala sammanhanget. För att kunna bedöma barns delaktighet inom förskolan måste pedagogen ha en klar förståelse av vilket tillvägagångssätt som delaktighet innebär inom förskolan. Enligt Melin (2009) är sex centrala begrepp avgörande för barns delaktighet inom förskolan: barns inflytande, samspel och relationer, lärande miljöer, pedagogers roll, barns inflytande över dokumentation, samt samverkan med föräldrar. Dessa aspekter utgör grunden för att skapa en inkluderande och deltagande miljö för barnen inom förskolan.

Fantasi-stimulering

Fantasibaserad stimulering i högläsningssituationer kan vara gynnsam för att främja barns kognitiva och sociala utveckling. Enligt Vygotskij (2013) uppstår fantasi inte enbart individuellt, utan formas och påverkas av interaktioner med andra. Att undersöka Vygotskij's sociokulturella perspektiv på lärande och utveckling, belyser betydelsen av att skapa en interaktiv och social högläsningssmiljö där fantasistimulering kan bidra till barns utveckling. Genom att uppmuntra diskussion och reflektion kring sagor tillsammans med andra, samt främja dramatisering och skapande av egna berättelser, kan läsare skapa en miljö där fantasi och lek är centralt för lärandet. Till följd av att delta i berättelser lär sig barn att använda fantasin för att förstå och tolka sin omvärld. Tack vare att väcka barnens fantasi kan pedagogen främja barnets tänkande, kreativitet och förmågan att skapa mentala bilder av berättelserna. Högläsningen har en betydande roll för att stimulera barns fantasi och skapa mening. Det kan också ge en känsla av trygghet och närhet för barnet när de sitter tillsammans med en vuxen och tar del av berättelser. Edwards (2019) betonar vikten av berättelser kopplade till det mänskliga behovet av både att delta i och själv berätta. Där barns fantasi utmanas att först undersöka olika lösningar genom litteraturen innan de tillämpar dem i verkligheten. Klaar och Wank (2020) lyfter fram barnets utveckling genom nya sätt att möta omgivningen där meningsskapande inte bara är en mental process utan också något som aktivt görs. Barn få då möjligheten att lära sig att förstå andras perspektiv och känslor genom att identifiera sig med karaktärerna i berättelsen.

Vi anser att integrerad fantasibaserad stimulans, som en del av högläsningsaktiviteter, kan bidra till en holistisk kognitiv och social utveckling. Detta gäller inte bara för barn utan också för vuxna som deltar. Denna sammanhängande helhet kan uppnås genom pedagogernas varierade tillvägagångssätt och engagemang i skapandet av en stimulerande lär- och läsoplevelse.

Huvudbegreppet litteraturpedagogik

Enligt Chambers (1984) består litteraturen att uppleva kunskap om livet för barn. Litteratur utgör en viktig del av människans lärande. Pedagogens val och användning är avgörande för att använda litteraturen till barns fördel och kan stödjas av Chambers "Läsandets Cirkel" (1995) - ett diagram för att främja barns läsning. Cirkeln börjar med att välja litteratur där samtal, tillgänglighet, skyltning och presentationen av litteraturen ingår i valet. Cirkeln symboliserar att läsning inte bara involverar att jämföra ord på en sida, utan snarare utgöra en

helhet med olika samverkande scener. Genomförandet involverar val av vilken tid samt läsandets metod, såsom högläsning eller tyst läsning. Barnens respons är avgörande och möjliggör olika roller som dramatiker, regissörer, skådespelare, publik och kritiker i läsningen (Chambers, 1995). Boksamtal om böcker är en viktig del av detta koncept. Cirkeln roteras med dessa punkter och det centrala stödet är vuxenbiståndet, enligt Chambers (1995).

I Nationalencyklopedin (u.å.) beskrivs litteraturpedagogik i fyra huvudlinjer: betydelsen av tidig exponering för ramsor och sagor för barns utveckling; vikten av tillgång till ett brett utbud av böcker för barn och ungdomar för att främja språkutveckling; skolans traditionella fokus på det klassiska kulturarvet och betydelsefulla författare samt litteraturens roll ur ett sociologiskt perspektiv som en källa till kunskap om människan och samhället.

Litteraturpedagogik är inriktad på undervisning och lärande kopplat till litteratur. Det inkluderar metoder för att undervisa läsning, tolkning, analys och kritisk reflektion av olika typer av texter. Målet är att främja barnens förståelse och engagemang för litteratur samt utveckla deras språkliga och kulturella kunskaper. Det kan även involvera att använda litteratur för att undervisa andra ämnen och främja allmänbildning hos barnen.

Läsmiljö

Begreppet läsmiljö tas upp i boken "Böcker omkring oss: Om läsmiljö" av Chambers och Kuick (1995), som fokuserar på läsmiljöns betydelse. Författarna diskuterar hur omgivningen och tillgängligheten av böcker påverkar läsning och läsförståelse, samt vikten av skapandet av en gynnsam läsmiljö för barn och ungdomar. Boken utforskar även kopplingen mellan läsförmåga och sociala och kulturella aspekter. Läsmiljöer främjar läsning genom att skapa en atmosfär där böcker är tillgängliga, lockande och uppmuntrar till självständigt lärande. Vikten av att skapa en inspirerande och inbjudande miljö där läsning ska ses som något naturligt och lustfyllt. Genom att erbjuda ett varierat utbud av litteratur, främja diskussioner och reflektioner kring texter, för att sträva efter att bidra till en positiv läsattityd som både är synlig och tillgänglig för läsaren.

Huvudbegreppet variation

Ett annat viktigt begrepp som rör vår studie är begreppet variation. Den vanligaste undervisningsmetoden på förskolan är att använda sig av ett varierande lärande, där det som lärs relaterar till varandra. Med varierande undervisningsmetoder skapas en ökad förståelse för hur olika fenomen fungerar. Varierad undervisningsmetod kan användas för att förklara *hur* eller *varför* ett fenomen fungerar som det ska, dels för hur undervisningen är designad så att alla skall förstå den (Björklund, 2020).

En vanlig association till variation av lärande är variationsteorin, som kan tillämpas vid en lärande aktivitet som högläsning. Enligt vår uppfattning kan en högläsning med variationsteoretisk grund möjliggöra för pedagogen att anpassa sitt tillvägagångssätt individuellt för varje barn. Bakgrunden till variationsteorin är av *fenomenologiska hypoteser* och att världen vi lever i kan uppfattas som gemensam, beroende på individuella erfarenheter. *Fenomenologin* kan beskrivas som en teori om hur en uppfattning av samma upplevda situation och fenomen på helt olika sätt och därför bör undervisning planeras på ett varierande sätt (Björklund, 2020).

Doverborg, m. fl. (2019) förklarar variation som en grundläggande aspekt i lärandet som högläsningen, där en naturlig variation av lärandet som görs efter barns egna uttryck. De förklarar även att små barn har svårt för att sitta still och koncentrera sig en längre tid och

behöver därför variation för att samma innehåll ska kunna lyftas fram på flera sätt. Därför blir variationsteorin en viktig del i lärandet och utvecklingen för barnen.

Det finns ju de barn som föredrar digitaliserad högläsning eftersom de känner sig bekvämast med det, medan andra barn föredrar traditionell högläsning på grund av behovet av den fysiska miljön och den intima stunden som den kan medföra, exempelvis genom att sitta i pedagogens knä eller sitta nära.

5 Genomförandet och metod

I vår studie så har vi använt oss av en kvalitativ ansats med intervjuer, observationer och analysmetoden PEA. Valet av metoder var för att få en djupare inblick i pedagogernas didaktiska val i samband med högläsning. Vi börjar detta avsnitt med att förklara våra avgränsningar och urval, därefter vårt tillvägagångssätt för hur vi samlat in vår data för att avsluta med att förklara våra metoder mer ingående.

5.1 Avgränsningar och urval i vårt genomförande

Vi ville ursprungligen undersöka barns uppfattning av olika former av högläsning som är tillgängliga idag. Vi valde däremot att enbart intervjua pedagoger för att få deras syn på högläsning. Då våra frågeställningar är formade för att få pedagogernas syn på högläsningen, valde vi att enbart observera barns delaktighet.

I vår urvalsprocess för förskolor valde vi medvetet att besöka två förskolor i olika kommuner. På båda förskolorna så har dom åldersanpassade barngrupper. Även om vi inte anser att åldern har en betydande roll i vår undersökning, ansåg vi att det var viktigt att observera alla avdelningar med olika åldrar för att få en bredare bild av högläsningens genomförande. Pedagogernas roller, som inkluderade både barnskötare och förskollärare, ansåg vi inte heller vara av betydande roll då de alla arbetade effektivt med litteraturen i förskolan. Enligt läroplanen för förskolan är det förskolans roll, och inte bara förskollärarnas, att samtala om litteratur vid högläsning (Lpfö18, 2018).

Efter vårt urval så kontaktade vi de berörda förskolorna och informerade om vårt besök i förväg angående tid och dag. Båda förskolor fick vårt observationsmaterial och pedagogerna fick också ta del av våra intervjufrågor för att kunna förbereda sig. (se [Bilaga 1](#)). Under besöket märkte vi att de flesta barnen i Molnstad var vana vid böcker och den centrala aspekten var att utföra högläsningen i mindre grupper. I Stadsberga observerade vi olika variationer av läsmiljöer med en stor sammanlänkad bokmiljö i form av kapprumsbiblioteket. Detta bidrog till att barnen fick tillgång till olika litteraturer och berikade deras erfarenheter av böcker. Vi genomförde besöken med etiska överväganden och informerade pedagogerna innan intervjuerna samt de observerade barnen vid högläsningssituationerna.

5.2 Genomförandet av datainsamling

I denna studie har vi använt oss av olika verktyg för att samla in data, inklusive sökningar efter metoder och resultat. Vi har genomfört sökningar där vi bland annat använt oss av Göteborgs universitetets egna databas, Education Research Complete och Scopus för att samla in relevant material till vår studie. Engelska sökord såsom: *preschool*, *preschool teacher*, *read aloud* samt svenska som: *Högläsning*, *Förskola*, *Digitalisering*, *Variation* och *Delaktighet*. Emellertid fanns mer uppsatser än vetenskapliga texter. Detta tydliggjordes när vi använde oss av Google Scholar. Vi avgränsade även vårt sökande av relevant litteratur som

passade våra metoder. Samtliga artiklar som använts i denna studie, oavsett om de är internationella eller nationella, har genomgått en peer-review-granskning.

5.3 Genomförandet av resultatinsamlingen från våra fältstudier

I studien observerades sex olika högläsningssituationer och sju intervjuer, varav fyra observationer och intervjuer genomfördes i Molnstad och två observationer samt tre intervjuer utfördes i Stadsberga. Samtliga högläsningssituationer som genomfördes tog mellan 10–20 minuter att genomföra med berörd pedagog. Likaså gällde sex av intervjuerna, med undantag av den sista som inte var planerad. Vid observationerna intog vi en passiv roll som observatörer i bakgrunden. Vi använde oss av anteckningsblock och penna för att anteckna och studera pedagogens agerande vid högläsningen och för att inte störa barnens deltagande. Det var tydligt att vår närvaro vid några tillfällen störde vissa barn, vilket manifesterades genom att de kom närmare pedagogen eller blev mindre aktiva. Pedagogerna var uppmärksamma på detta och anpassade sitt tillvägagångssätt för att säkerställa att alla barn var delaktiga och fick en meningsfull upplevelse. Det var även av vikt att observera läsmiljöerna för att uppnå en omfattande förståelse av studiens syfte. Observationen erbjuder oss en berikande erfarenhet att observera och ta del av de varierande läsmiljöerna som tillhandahålls av förskolorna för barnen.

Vid genomförandet av de intervjuade tillfällena var vi medvetna om den begränsade tiden som pedagoger har till sitt förfogande dagligen. Med detta i åtanke formulerade vi våra frågor på ett koncist sätt för att säkerställa att de var relevanta för studiens övergripande syfte. Det var tydligt att samtliga pedagoger som genomförde intervjuerna uttryckte en passion för sitt yrke och såg högläsningens potential för meningsskapande via delaktighet på varierande sätt.

5.4 Intervjuer

När en studie skall skrivas fram där intervju används som metod, är det vissa överväganden att ta hänsyn till. Interaktionen mellan intervjuaren och den intervjuade skapar en samspelssituation. Denna samspelssituation blir en så kallad *diskursiv praktik* där det som diskuteras i situationen skall hållas neutralt. Det som studeras i en intervju är vad som sägs, inte hur intervjupersonen betar sig i en situation som frågorna rör. Det blir därför problematiskt att ställa frågor som rör hur personen *gör* i en situation när det är frågan om *hur* personen tänker som är mest aktuellt. Det handlar därför mycket om hur frågorna ställs, hur deltagande aktörer utvecklar sitt samtal med varandra men även redskapen som används (Wallerstedt, 2020).

En stor del av den kvalitativa ansatsen är intervjuer, där det finns olika sätt att variera sig på med frågeformuleringar som kan kompletteras med öppna frågor. Detta leder även till att man kan få svar på andra frågor (Eriksson – Zetterqvist & Ahrne, 2020). Vi valde att genomföra öppna intervjuer för att erhålla så mycket information som möjligt i svaren och använde ljudinspelning i forskningssyfte. För att säkerställa en etisk kvalitativ intervju med ljudinspelning, informerade vi alla deltagare om inspelningen för forskningsändamål och fick deras samtycke. Vi tydliggjorde att syftet med inspelningen var att bevara och återge intervjun samt att deras identitet inte skulle avslöjas. Inspelningen genomfördes endast med hjälp av en mobiltelefon och en app (Röstmemon) i en lugn och avskild miljö, antingen enskilt eller tillsammans. Genom att följa dessa riktlinjer säkerställde vi en smidig och professionell inspelning samtidigt som vi respekterade integriteten och rättigheterna för alla inblandade.

5.5 Observationer

Bjørndal (2018) beskriver observation som en uppmärksam iakttagelse, där observatören koncentrerat skall observera något som är kopplat till något pedagogiskt. För en pedagog så behöver man besitta en professionell skicklighet som innefattar ens arbetsuppgifter, detta för att kunna observera och koppla det till utvecklingen i situationerna.

I våra observationer har vi utgått från hur Bjørndal (2018) förklarar de olika ordningarna som en observation skall genomföras på. I en observation av första ordning så behöver den som observerar rikta in sig på det som sker i situationen och inte på deltagandet. Observationen kan på så sätt få en bättre kvalitet då fokuset kan hållas på ett område och inte flera. Det är även till stor vikt att hålla fokuset och strukturen, detta för att kunna uppnå bästa resultat av all information som en observation medför. Till sin hjälp så skriver även Bjørndal (2018) om observations scheman som ett hjälpmedel för att hålla fokus på rätt saker men även för att materialet skall uppnå resultat.

Melin (2009) framställer sex aspekter som berör observation av delaktighet. Observation av barnen i samspel med varandra på en social plan i en aktivitet, ska utgå ifrån sex aspekter för att känneteckna delaktighet ur en individuell samt social interaktion. Tre av aspekterna är objektiva (tillhörighet, tillgänglighet och samhandling) och resterande tre är subjektiva (engagemang, erkännande och autonomi). Nationalencyklopedin (u.å.) förklarar observation som en iakttagelse eller en registrering av intryck av varierande situationer. Observation används oftast i vetenskapliga metoder för att fastställa olika förhållanden och rena fakta. Oavsett vilken typ av vetenskaplig teori som man använder sig av i sin undersökning så har varje teori sina egna metoder för att göra observationerna så pålitliga som möjligt.

5.6 Analysmetod PEA

För att undersöka om och hur delaktighet kan bidra till meningsskapande lärande via högläsningen, valde vi att använda analysmetoden Praktisk Epistemologisk Analys (PEA). Per-Olof Wickman och Leif Östman skrev ”Learning as Discourse Change: A Sociocultural Mechanism” (2002), menar att meningsskapande utvecklas bland barn i skolmiljön från en pragmatisk struktur. Nationalencyklopedin (u.å.) beskriver att epistemologi härstammar från grekiska ordet *episteme* – kunskap och *logia* – lära. Denna metodik möjliggör att utforska, synliggöra och förtydliga barns meningsskapande. Med särskilt fokus på praktiska aspekter av deras interaktion med den sociala och fysiska läsmiljön (Klaar och Wank, 2020). Dessutom betonar Klaar och Wank (2020) att analysera de sociala aspekterna av kunskap genom högläsning, inklusive både verbala (tal) och icke-verbala (kroppsliga) handlingar. Detta kan bidra till undersökningen av meningsskapande. PEA-metoden fokuserar på att studera praktisk kunskap och dess användning inom olika sammanhang, såsom högläsning. Genom att analysera hur deltagare medverkar i att skapa mening genom socialinteraktionistiska och sociokulturella möten.

Enligt Wickman och Östman (2002), betonas olika analytiska begrepp som ingår i PEA såsom *syften*, *står fast*, *relation*, *möten* och *mellanrum*. Under högläsningen observeras interaktionen mellan samtliga deltagare för att undersöka processen av meningsskapande, samt identifiera barnens reaktioner. Ytterligare observeras kroppsspråk samt pedagogens tysta kunskap, vilket avser den icke-artikulerade, intuitiva förståelsen och expertisen som en pedagog har förvärvat genom erfarenhet och praktiskt arbete. Detta utgör även grunden för pedagogens beslut och agerande i olika sammanhang. Samtidigt granskas hur pedagogen medierar artefakter och de olika tillvägagångssätten hos både barn och pedagog för att främja meningsskapandet vid högläsningen. Vuxen-barn relationer observeras i denna interaktion

och varje deltagares roll bidrar till varandra. En vanlig roll är språkanvändning och högläsningens aktivitet står fast. Begreppet "står fast" innebär att det existerar en gemensam förståelse som alla deltagare utgår ifrån, där utveckling av denna förståelse oftast inte behövs (Wickman och Östman, 2002). I högläsningens aktivitet sker möten mellan barnen, deras tidigare och nya erfarenheter samt omgivningen där barnen tar med sig sin tidigare kunskap till högläsningen. När de sedan exponeras för ny information sker möten mellan deras tidigare erfarenheter och den nya informationen. Meningskapandet påverkas av läsmiljön samt pedagogens metodik. Dessa möten kan påverka barnens lärande och förståelse av högläsningens aktivitet. Genom att identifiera icke-linjära mönster i kunskapskapandet och lärandet leder det till en mer nyanserad förståelse för högläsningens dynamik och dess effektivitet som pedagogisk metod.

5.7 Reliabilitet, Validitet, Generaliserbarhet

För att säkerställa att vår studie upprätthåller hög kvalitet har vi integrerat validitet, reliabilitet och även bedömt studiens generaliserbarhet i vår planering och genomförande av den kvalitativa undersökningen. Forskningsinstrumenten har främst bestått av vår metodik samt relevanta teorier i vår empiriska och kvalitativa studie. Vi har agerat tydligt, etiskt och professionellt i både urval, genomförande och hantering av empiriskt material.

Reliabilitet handlar om tillförlitligheten i ett arbete. I ett forskande perspektiv så behöver användning av en och samma metod som varierande forskare arbetat med. Om resultatet från metoden är samma så har undersökandet en hög reliabilitet (Thurén, 2019). Reliabiliteten kopplas därför oftast ihop med en kvantitativ metod där det lättare kan jämföra resultat med varandra. Noggrannheten i sin beskrivning är avgörande i sitt urval, tillvägagångsätt, insamling, bearbetning och analys och då ökas reliabiliteten även i en kvalitativ metod.

Validitet förklaras oftast som någonting som skall mätas och hur trovärdig mätningen är. Då vår studie i första hand varit kvalitativ så behöver vi beakta att resultaten inte varit direkt mätbara. För att få en sådan hög validitet som möjligt i vår studie så har vi varit noga med våra urval där metoderna, observation och intervju har studerats noga. Vi har fokuserat på våra intervjufrågor som vi har ställt till pedagogerna och då även haft både vårt syfte och våra frågeställningar i beaktning (Bryman, 2018).

Generaliserbarhet innebär att resultatet av en studie ska vara giltig inom områden som även inte har ingått i den aktuella studien (Bryman, 2018). I en kvalitativ studie som vår, är det inte nödvändigt att sträva efter generaliserbara resultat, vilket är fallet i en kvantitativ studie. Eftersom kvalitativa studier oftast involverar en mindre undersökning, där i vårt fall vi bara undersökt två olika förskolor så blir det svårt att få med en större överblick på resultaten som skall gälla alla förskolor. Det är viktigt att underlaget för studien bygger på viktiga eventuella sammanräkningar som gör den kvalitativa studiens resultat generaliserbart. Eftersom denna studie bygger på empiriskt material som samlats in genom noggranna observationer, intervjuer och analyser så anses denna studie begränsad till en liten skala av förskolor i hela landet. Trots detta kan resultaten ändå anses utgöra en insyn till ämnet högläsning och hur förhållningssätten och barnens delaktighet tydligt visas.

5.8 Forskningsetiska aspekter

I vår studie har vi använt oss av både observationer av högläsningssituationer samt ljudupptagning vid intervjuer med pedagoger, därför berör vi etiken på flera sätt.

Vetenskapsrådet (2017) tar upp fyra aspekter att ta hänsyn till i forskning där etiska överväganden berörs. Etiska överväganden är viktigt att ta ställning till för kvalitén i forskningssammanhang. Hur genomförandet och resultatet av forskningen spelar stor roll i utvecklandet av vårt samhälle. I ett forskningssammanhang bör alla berörda diskutera de etiska frågorna som tillkommer. Nedan följer de fyra aspekterna som vi i vår studie har tagit ställning till.

Informationskravet (Se [Bilaga 2](#)) tog vi av etiska antaganden ställning till, genom att skicka ut informationsblad till de verksamheterna som vi skulle ut och observera och intervjua i. *Samtyckeskravet* tog vi ställning till, genom att i god tid skicka ut ett samtyckesprotokoll till pedagogerna som skulle observeras och intervjuas. Detta innehöll även *konfidentialitetskravet* samt *nyttjandekravet* där det klart och tydligt framgick att vi anonymiserar de inblandade och att vi förvarar information samt resultat i vår studie i enbart forskningssyfte.

Bjørndal (2018) skriver om etik som kopplas ihop med stora frågor som rör livet, men är även aktuell i frågeställningar som rör pedagogers vardag. I en observation i en pedagogisk verksamhet så är den vardagliga observationer som oftast hamnar i etiska dilemman. Det som görs i en planerad observation är att ta hänsyn till det etiska som kan förekomma. När vi befann oss på de olika verksamheterna som vi observerade, förtydligades de berörda att vi inte skulle använda videospelningar utan endast ljudinspelningar. Vi var tydliga med att informera om detta innan ljudupptagning påbörjades och gav därmed respektive pedagog en möjlighet att samtycka till detta. Vi informerade förskolan och all personal som deltog i studien att empirin anonymiseras samt att allt insamlat material skall enbart användas i forskningssyfte. Vi har också valt att omformulera förskolornas orter för att ytterligare minimera risken för igenkänning.

6 Resultatredovisning

I detta avsnitt av resultatredovisningen tar vi upp empirin som vi samlade in genom våra metoder som intervjuer, observationer och vår analysmetod (PEA). Empirin kopplas samman med tidigare forskning, det sociokulturella och det socialinteraktionistiska perspektivet. Vårt resultat grundar sig huvudsakligen från våra frågeställningar: Hur resonerar pedagogerna kring traditionell högläsning? Hur resonerar pedagogerna kring digital högläsning? Hur implementerar pedagogerna en närvarande pedagogik vid högläsningen för att skapa en delaktig atmosfär tillsammans med barnen? Vårt insamlade och transkriberade material har analyserats utifrån våra valda perspektiv, vilket belyser hur barn lär sig i interaktion med andra barn och vuxna. Avslutningsvis i denna del av vår studie så kommer vi att redovisa och analysera arbetet med högläsningen på de olika avdelningarna, både på traditionellt och digitalt vis. Vi sammanfattar vårt användande av analysmetoden PEA under våra fältstudier i ett eget stycke då denna metod har använts i samband med våra intervjuer och observationer.

Genom att observera högläsningssituationer, kunde vi analysera hur högläsning blir meningsfullt. Med hjälp av PEA kunde vi identifiera modellens olika begrepp som *relation*, *möten*, *stå fast* och *mellanrum*. En begränsning av modellen är att intervjuer inte kan analyseras på samma sätt som observationer. Däremot kunde vi se att pedagogers syn på högläsning, där *möten* och *relationen* både till litteratur och barnen, skapade meningsfullhet. Vi valde att presentera våra resultat uppdelat efter varsin förskola och sammanfatta helhetsbilden som belyser resultaten från båda förskolorna.

6.1 Förskolan i Molnstad

Förskolan i Molnstad har fyra avdelningar som är uppdelade i både yngre (1.5–3 åringar) och äldre (3–5 åringar) avdelningar. Det har framkommit att verksamheten har stort fokus på högläsning med fysiska böcker för att främja barns lärande. Där *möten* av litteratur är av stor fokus. Läsmiljöerna på varje avdelning var olikartade beroende på barnens behov för att skapa en meningsfull *relation* till litteraturen. Det fanns en gemensam faktor, nämligen att böcker var tillgängliga för barnen att hämta samt en soffa för att främja en inbjudande atmosfär för läsning.

Läsaktiviteter utgjorde en betydande del av den dagliga rutinen på samtliga avdelningar, vilket möjliggjorde för barnen att utveckla en stark läsvana genom både individuell läsning och gemensamma läsoplevelser med pedagoger. *Relationen* mellan barn och vuxna är baserade på tillit i högläsningssituationer som skapar trygghet. Verksamheten utgick från ett 1-års hjul, varav alla avdelningar från november till februari 2024 skall fokusera på språkutveckling. De intervjuade pedagogerna hade varierande erfarenhet, men de delade alla en gemensam strävan att uppmärksamma läsningens betydelse och främja intresset för högläsning. Storleken på barngrupperna varierade från elva upp till tjugo barn per avdelning, men det var en övergripande ambition på samtliga avdelningar att regelbundet genomföra högläsningssaktiviteter i mindre grupper.

6.1.1 Intervjuerna från Molnstad

Vi fick möjligheten att intervjua en pedagog från varje avdelning. Gemensam faktor från alla som intervjuades var att högläsning har stor betydelse för verksamheten varav fysiska böcker föredrogs i stället för de digitala.

Den första förskolläraren som jobbar på en av dom äldre barnavdelningarna, ansåg att *möten* av litteratur via högläsning är en avgörande faktor för barnens utveckling. Genom dagliga rutiner och anpassade barngrupper, så kan högläsningen anpassas efter barnens behov. Högläsningen sker inte enbart inomhus utan kan även utföras utomhus, för att miljöombyte är en viktig aspekt för att bevara barns litteraturintresse.

”Boken är jätte viktig, på grund av att du kan få ut så mycket samtal, tankar samt utöka ordförrådet”

Pedagogen förklarar även sina didaktiska val genom att använda sig av inlevelse som en bidragande faktor i hur högläsningen genomförs för att barnens upplevelse intensifieras. Hur högläsning implementeras är beroende på barnen samt när högläsning sker för att intrigera tillsammans med barnen på ett varierande sätt.

”Läsa boken först, och sen utgå ifrån vad barnen visar för intresse [...] bokens uppbyggnad kan väcka många nyfikna frågor som vi kan samtala omkring.”

Utifrån digitalisering ser pedagogen positivt till användning på ett lärorikt sätt. Pedagogen anser att barn inte bör sitta själva, för att fokuset kan minimeras, särskilt om något annat lockar. Genom att se till att barnen upplever digitala verktyg som en läsande plattform.

Den andra förskolläraren menar att *möten* med högläsningen är att sitta tillsammans med några barn, där barn få möjligheten att träna med ord. Samtidigt som pedagogen får lyssna in på barns tolkningar av bilderna, kan barnen själv formulera deras tankar om vad händelseförloppet kan vara. Pedagogen använder sig av varierande metoder i *relation* till de minsta på avdelningen, men tar hänsyn till aspekten av balansen mellan text och bild. Pedagogen upprätthåller vikten av barns egna tolkning, men det måste det vara i balans med

högläsningen. Där fantasin möjliggör övertänkandet av bilder, som kan anses ha sina fördelar och nackdelar. Högläsning har en givande faktor som ökar barns självkänsla genom att pedagogen har en närvarande roll genom att ge barnen möjlighet att få sin röst hörd i sina egna tolkningar av sagan.

Behovet av digital läsning är inte lika stort på yngre avdelning kontra äldre. Likväl kan den digitala högläsningen användas i samband för att få barnen att vakna till efter vilan genom att skapa ett intresse för vad pedagogen gör. Pedagogen använder sig då av de digitala verktygen som ett läsande platt forum. Pedagogen fortsätter att nämna att hanteringen av de digitala verktygen upplevs olika, där barns användning och hantering är olika. Pedagogen betonar att barnen använder digitala verktyg på olika sätt hemma. Det är därför av stor vikt att tydligt visa barnen att verktyget också kan användas som en läsplatta. Detta kan skapa ett *mellanrum* mellan barnen och hur det digitala verktyget används. Därmed blir pedagogens hantering av det digitala verktyget av avgörande betydelse för att främja barnens utveckling av en positiv *relation* till teknologin.

Pedagogen är medveten om att användningen av den digitala högläsningen behöver ändras sparsamt. Då det finns en risk att situationen kan vändas, i vilket barnen tappar fokus på läsningen och i stället riktar sin uppmärksamhet mot andra saker. Kopplingen synliggörs med Wang m.fl. (2019) forskning som poängterade att digitala verktyg har sina fördelar, men hur den används är väsentligt. Centralt till pedagogens tillvägagångssätt av genomförandet av högläsningen, är att barnen ska vara närvarande deltagare där pedagogen själv är på samma nivå som barnen. För att maximera meningsskapandet av högläsningen genom delaktighet samt att utgå ifrån barnens intresse och behov.

Den tredje förskolläraren är verksam på en av dem äldre avdelningar med 20 barn totalt i åldrarna 3–5 år. *Möten* med högläsningen innebär främst att både språkutvecklingen, talet och skriften utvecklas. Det är en viktig ingång för den språkliga medvetenheten. Delar som fonologisk, morfologisk medvetenhet utvecklas och om pedagogerna är medvetna om detta, kan högläsning användas för att främja utvecklingen av dessa delar. Även fantasin, föreställningsförmågan och ordförrådet är något som är viktiga ingångspunkter i högläsningen. Det är viktigt att göra högläsningen lustfylld, spännande och att barnen får en gemenskap utav det. Högläsningen sker oftast flera gånger per dag och den utförs både som en planerad aktivitet men även spontant när tillfället passar. Högläsningen sker även digitalt och då är det mestadels Polyglutt¹, Sveriges radio, radioapan och UR play som används som digitala medel.

Pedagogernas upplevelse av barnens intresse för både den digitala och den traditionella högläsningen är positiv. Barnen uppvisar en önskan att delta, samtidigt som det observeras att deras intresse påverkas av den valda boken. I rollen som pedagog krävs det förståelse av högläsningens gestaltning, där behovet av att göra en snabb analys av de barn pedagoger arbetar med. Detta för att kunna anpassa bokvalet utifrån gruppens sammansättning och fånga barnens intresse med den aktuella boken, för att utveckla förståelsen av litteraturen samt ny erfarenhet av fenomenet högläsning. Det handlar även om vilken dagsform både barnen och pedagoger befinner sig i. Har det varit en väldigt rolig och stimulerande aktivitet precis innan kan det vara svårt att fånga barnen genom att bara säga "Nu skall vi läsa en bok".

---

¹ Polyglutt är en digital plattform som erbjuder ett brett utbud av inlästa och bläddringsbara barnböcker speciellt utvalda för förskolebarn. Utbudet består främst av böcker på svenska, men det inkluderar också böcker med ljud eller text på andra språk, såsom arabiska, engelska, finska och somaliska. Denna mångsidiga samling är utformad för att erbjuda en öppen och inkluderande läsoplevelse för barn från olika språkliga och kulturella bakgrunder.

“Man behöver bra övergångar för att få en lustfylld högläsning och pedagogens roll är A och O i det hela”.

En fördelaktig aspekt av den digitala högläsningen är dess förmåga att kompensera för situationer där pedagogen upplever brist på tillräcklighet. Som vid en öppning på förskolan, där pedagogen både skall ta hand om dom barnen som redan kommit till förskolan men även kunna vara en pedagog som tar emot de barnen som skall komma. För att inte få avbrott i en högläsning med fysisk bok så är den digitala ett bra hjälpmedel.

På avdelningen har de ett projekt där dom lagt upp ett bokschema där 1–2 barn får lov att ta mig sig en bok hemifrån som sen läses upp under dagen med en pedagog. Veldig populärt inslag och ett bra sätt att lyfta böcker. Detta görs alltid som en planerad högläsning, tiden är planerad men det kan vara utmanande för pedagogen som inte riktigt vet vad det är för bok. Det är viktigt att förhålla sig till boken och snabbt utvärdera det mest effektiva sättet att ta itu med den. Huvudsyftet med detta projekt är att alla barnen skall få vara delaktiga och bidra med att få dela med sig av sin litteratur hemifrån. Besök på biblioteket blir tyvärr svårt då avståndet är en avgörande faktor. Avdelningen har ett lite mindre bibliotek precis när en kommer in där barnen *möter* böckernas värld och får möjlighet att låna hem böcker. Avdelningen samarbetar med biblioteket där de kan mejla in önskemål om böcker och då få en låda med böcker skickade till sig. Ett bra sätt att få böcker som riktar sig till barnens intresse men även för det tema som dom jobbar med på avdelningen. Böckerna placeras sen ut på olika ställen, inte bara i rummet där högläsningen är mest aktuell utan även på de andra delarna och anpassas då efter vad boken handlar om t.ex. en kokbok för barn i rummet där leksaksköket står.

Den fjärde förskolläraren som intervjuades är verksam på en av dem yngre avdelningarna med 12 barn i åldrarna 1–3 år. Högläsningen innebär språkutveckling, närhet, fantasi, gemenskap, diskussioner och även kommunikation. *Möten* med högläsningen är något som sker dagligen på avdelningen både spontant och som en planerad aktivitet. Barnen kan själva plocka fram böcker och har stort intresse för det. I en traditionell högläsning så sker den oftast med en mindre mängd barn på ca 4–5 st. Då det är lättare att ha en diskussion med alla barnen om litteraturen.

Den digitala högläsningen sker men inte i samma mängd som den traditionella. Den sker då oftast i större grupper. Vanligtvis används appen Polyglutt för digital högläsning, då den möjliggör val av språk samt tecken som stöd. Barnens intresse för böcker är stor och för att variera högläsningen så använder sig pedagogerna även av bild promenader/bokpromenader där barnen får skapa sig en egen saga utifrån bilderna och där pedagogerna samtalar med barnen om bilderna dom ser. Detta används främst för att få i gång språket hos de minsta. Genom att ställa öppna frågor till barnen om det dom ser, på så sätt kan det utveckla barnens förmåga att se saker och detaljer som vi vuxna ibland kan missa.

“Man behöver inte alltid läsa en bok utan man kan även bara prata om bilderna!”

Den digitala högläsningen sker inte mer än 1–2 gånger i veckan och sker alltid med en närvarande pedagog. Avdelningen använder sig även av *Flanosagor*² där pedagogerna sätter upp bilder från välkända sagor på en tavla och samtalar om händelseförloppen i sagan. Detta öppnar upp möjligheterna för barnen att känna sig mer delaktiga och gör även att barnen kan få ändra lite i sagorna själva. Barnen har tyvärr inte möjlighet att besöka biblioteket nere i centrum då de måste åka buss för att ta sig dit. Även denna avdelning har samarbete med

---

² Flanosagor, även kända som flanellografsagor, är berättelser som återges med hjälp av bilder som placeras på en filtavla samtidigt som den tillhörande sagotexten berättas. Detta skapar en visuell, underhållande och konkret berättarupplevelse.

biblioteket och kan därför beställa boklåda en gång i månaden utefter vad dom har för tema, projekt men även vad barnen intresserar sig av för böcker. Tillgängligheten av böcker bestäms av pedagogerna men de är alla placerade på en nivå så barnen kan se och röra dem. De byts ut allt eftersom intresset varierar för barnen.

6.1.2 Observationerna från Molnstad

Vi fick möjlighet att observera högläsningssituationer på varje avdelning. *Mötena* med högläsningen förekom huvudsakligen spontant men även som en planerad, pedagogisk aktivitet. På yngre avdelningarna framkom informationen att högläsningen skedde mer spontant tillsammans med pedagogen eller barnskötaren. På avdelningarna kunde barnen välja om de ville läsa själv eller tillsammans med pedagogen eller andra barn. De pedagogiska tillvägagångssätten varierade beroende på vilka barn pedagogen läste för. Metoder som inlevelser, bildpromenader, användning av estetiska uttrycksformer, ställa öppna frågor och boksamtal observerades, för att synliggöra barnens intresse och läsutveckling. Detta för att utveckla barnens *relation* till litteraturen för att skapa ny erfarenhet, såsom delaktighet och meningsskapande via högläsningen.

Den centrala aspekten som observerades var pedagogernas möjliggörande av högläsningens *möte* och deras fokus på att säkerställa att alla barn hade möjlighet att aktivt delta i högläsningen. En metod var att pedagogerna anpassade sig efter barnens höjd. Samarbetet med biblioteken och förskolan är en återkommande komponent för att bredda barns intresse för böcker. Även om avståndet till biblioteket i Molnstad utgjorde en utmaning för avdelningarna, kunde de kompensera genom att beställa en boklåda varje månad utifrån barnens intresse och relevanta teman såsom högtider och årstider. Ett annat komplement till högläsningen var flanosagor som användes på den ena yngre avdelningen. Detta användes som ytterligare en bidragande faktor för att lyfta barnens delaktighet i högläsningen samt att variera metoden av högläsningen och barns *relationer* till litteraturen stimuleras på nytt. De digitala högläsningarna var mer frekventa på de äldre avdelningarna jämfört med de yngre. Den enda digitala högläsningen som observerades var vid vilan på en av de äldre avdelningarna. Apparna som används på hela verksamheten i samband med digitala högläsning är: Polyglutt, UR-play, Sveriges radio.

För att effektivisera observationen, valde vi att observera högläsningssituationen enskild på de äldre avdelningarna, men tillsammans på de yngre avdelningarna. Vi beslutade att sammanfatta resultaten av de fyra observationerna för varje grupp, med rubrikerna den yngre och äldre avdelningarna.

Yngre avdelningarna från Molnstad

På båda de yngre avdelningarna var läsmiljön anpassad utifrån barnens perspektiv, hänsyn var tagen till deras höjd och individuella behov. Detta återspeglar en kontinuerlig utvecklingsprocess. Det centrala var tillgängligheten av böcker i måttliga mängder för att undvika överstimulering av barnen. Vi observerade den dagliga schemalagda pedagogiska högläsningssituationen, där *mötena* av högläsningen skedde efter vilan. Snarare än att låta barnen välja fritt efter vilan, valde pedagoger att använda högläsningens potential som en behaglig väckarklocka efter vilan. Barnen hade möjlighet att själva välja om de ville delta i högläsningen, vilket främjade en meningsfull upplevelse för dem som valde att delta tillsammans med pedagogen. Nämligen att pedagogens placering i mitten av barngruppen möjliggjorde delaktighet för samtliga barn.

Under en av dom observerade högläsningssituationerna, erbjöds barnen en välbekant bok att ta del av. Alla barn fick plats i en inbjudande soffa i ett mysigt bås med hängande tyger, och pedagogen placerade sig i mitten med barnen bredvid sig. Ett barn fick även sätta sig i knät hos pedagogen för att kunna se bilderna tydligt. Detta *möte* tolkades som att *relationen* mellan pedagogen och barnen grundas i trygghet, där barnens agerande *står fast* förankrat i hur högläsningssituationen sker. *Mellanrummet* som observerades på både avdelningarna var övergången från passivt lyssnade roll till att vara aktivt lyssnade och svara på frågor från pedagogen. Det föreliggande skälet kan förstås antingen som ett resultat av vår närvaro som observatörer eller av att barnet nyligen hade vaknat. Metoden som observerades var när pedagogen ställde frågor till barnen om bilderna. Frågor som "vilken färg har dörren?" svaras både på ett verbalt sätt men även genom teckenspråk. Icke-verbala observationer syntes tydligt, då barnen lyssnade med hela sin kropp genom att inta ett avslappnat förhållningssätt. Barnen satt nära pedagogen och varandra, vilket upplevdes som meningsfullt i stunden för att förstärka *relationen* både till varandra samt litteraturen. Barnen fick även hjälpa till att bläddra i boken och det märktes tydligt att barnen läst den förut då dom visste vad som komma skall. Pedagogens tillvägagångssätt upplevdes som tålmodigt och engagerande i sitt läsande vilket tydliggjordes genom att barnens svar avvaktades och reaktionerna säkerställdes genom att alla barn var delaktiga och förstod innehållet.

Äldre avdelningarna från Molnstad

På den äldre avdelningen, observerade vi tre separata högläsningssituationer, varav två var fysiska och en var digital. Under den ena planerade traditionella högläsningen hade pedagogen redan valt ut vissa barn. De flesta barnen var vana vid högläsning, men vissa behövde extra stöttning i interaktionen under högläsningen. Aktiviteten ägde rum i en mindre sal där fem barn satt på en matta längs väggen. På samma sätt som på den yngre avdelningen, iaktogs pedagogernas roll som *står fast* i hur högläsningssituationen äger rum och vilket tillvägagångssätt som krävs för att skapa meningsfull delaktighet i högläsningen. Detta synliggjordes när pedagogen satt medvetet mellan de yngsta barnen i gruppen samt att pedagogen själv satt i mitten så alla barn kunde få se boken. Pedagogen inledde högläsningen med att presenterade författaren och illustratören. Vår närvaro som observatörer bidrog till att vissa barn blev nervösa/blyga under högläsningen. Vi observerade att pedagogen var medveten om de olika stämningarna i rummet och kunde, genom hela läsningen utan att avbryta, ingripa när barn tappade fokus. Barnens *relation* till pedagogen och pedagogens erfarenhet underlättade hanteringen av det uppstådda *mellanrummet* utan att störa högläsningen. Detta gjordes av att pedagogen använde sig av icke-verbalt språk, där pedagogen la sin arm runt barnet för att ge trygghet och närhet. Detta närvarande förhållningssätt iaktogs under hela högläsningen och bidrog till att barnen fick möjlighet till meningsskapande genom högläsningen. Pedagogens tillvägagångssätt för att väcka barnens intresse, innefattade användning av inlevelse och ställa öppna frågor för att stimulera kommunikationen bland alla deltagare.

Under den planerade digitala högläsningen vid vilan användes appen Polyglutt. Pedagogens användning av digitalt verktyg vid högläsning klargjordes när pedagogen hade förberett aktiviteten genom att redan ha öppnat boken på en iPad. På så vis undvek barnen att se startsidan på appen när de kom till läsvilan. Barnen skötte själva sin placering genom att sätta sig på en stor rund filt, framför den neddragna duken. Boken som valdes, innehöll inget ljud, för att pedagogen skulle få möjlighet att läsa, men samtidigt ha koll på alla barnen. Barnen i rummet visade ett gemensamt intresse för högläsningen. Det noterades *mellanrummet* uppstod när ett barn tyckte ha svårt att avgöra vilket beteende som var lämpligt för tillfället. Potentiella faktorer som kan ha påverkat detta inkluderar vår roll som observatörer och barnets eventuella övertrötthet, där barnet skulle vara vaken under vilotiden. Pedagogens

betonade denna information före läsaktiviteten. Metoden som pedagogen använde för att fånga barnens intresse var att zooma in på specifika positioner i boken. Detta för att synliggöra detaljer som alla deltagande kanske skulle missa. En fördelaktig metod som inte kan användas med fysiska böcker.

6.2 Förskolan i Stadsberga

Vi valde att besöka en förskola i Stadsberga där vi både observerade och intervjuade förskollärare samt barnskötare. Verksamheten är uppbyggd med 6 olika avdelningar som är åldersindelade med den yngsta avdelningen för barn i åldrarna 1–2 år. Den äldsta avdelningen är för barn i åldrarna 5–6 år. Verksamheten byggdes och etablerades år 2017 och har succesivt ökat under åren. Verksamheten är även den enda förskolan i kommunen som har en avdelning som är öppen dygnet runt. Denna förskola var välbekant för en av oss då det var den förskola som vi gjort vår verksamhetsförslagda utbildning på.

Högläsningen är en integrerad del av vardagen på de flesta förskolor och avdelningarna jobbade olika mycket med högläsningen på denna förskola. Det ändvändes i pedagogiska och lärande syften på de äldre avdelningarna, medan på de yngre avdelningarna så användes högläsningen mer som en nedvarvning eller som en vaken vila för de barnen som inte skulle sova. Alla avdelningarna hade en "läshörna" som en del av avdelningen utrustad med madrasser och hyllor i en lagom höjd så barnen kunde ha tillgång till böckerna.

Då förskolan bara har funnits sen 2017 så var det många av de som vi intervjuade som hade arbetat på förskolan sen dom öppnade. Pedagogerna följer med sin barngrupp från avdelning till avdelning vilket skapar en trygg relation mellan barn och pedagoger. Detta möjliggör för pedagogerna att lära känna barnen, både utvecklings- och svårighetsmässigt.

6.2.1 Intervjuerna från Stadsberga

Högläsningen för *den ena förskolläraren* innebär att "språk bada". En aktivitet som innebär att barnen får tillgång till språket på så många olika sätt, genom att lyssna, diskutera och kommunicera. Då projektet på avdelningen just nu är "*sagans värld*" så exponeras barnen för text på flera olika sätt. Barnen erbjuds då möjligheten att ta del av olika litterära möten där texten presenteras på flera olika sätt. Denna variation skapar en miljö där barnen ges möjlighet att lära sig om sagans struktur och uppbyggnad.

Högläsningen sker mestadels spontant och då oftast om ett barn frågar eller under en eftermiddag med lite mindre barn. Högläsningen blir bäst i smågrupper där pedagogen kan utveckla en närmare *relation* med barnen. De digitala *mötena* med högläsningen sker ibland om intresse finns och om ett enskilt barn vill vara lite själv. Då får den tillgång till en Ipad och kan där välja en bok själv via appen "Polyglutt". Ibland är det även ihop med en vuxen men det beror lite på hur verksamheten ser ut just då. Barnens intresse för böcker och sagor varierar lite, vissa älskar att bli lästa för men vissa har inget intresse alls och det märks på så sätt vilka barn som introduceras för böcker även i hemmet och vilka som inte har den erfarenheten. Besöken på biblioteket är tyvärr inte möjligt då det är en bit att ta sig dit men barnen har tillgång till *kapprumsbiblioteket*³ som finns i entrén. Där finns böcker på flera

---

³ Enligt Skolverket så behöver en samverkan mellan förskolor och bibliotek föreligga för att stimulera en läsmiljö för barnen och stärka deras möten med litteratur. Dessa samarbeten kan se olika ut från kommun till kommun men ett av dem är i form av ett kapprumsbibliotek som oftast placeras i huvudentrén på förskolan (Skolverket, 2018).

olika språk och alla barnen på alla avdelningarna har tillgång till detta. Barnen lånar en bok och sätter upp en lapp om att dem har lånat. På så sätt får barnen uppleva *möten* med litteraturen genom att ha tillgång till böcker. Det är två pedagoger på förskolan som ansvarar för dessa böcker och har kontakt med de stora biblioteken i kommunen och ser till att böckerna byts ut varje terminsstart.

Möte med högläsning menar **den andra förskolläraren**, är en stund där barnen får fantisera, drömma, få nya insikter och förståelse som kan väcka intresse och nyfikenhet. En stund att få "språkbada" lite. Högläsningen sker oftast spontant beroende på hur planeringen ser ut och utefter vad barnen har för intresse. Är den planerad så görs den oftast under projekttid i mindre grupper. De digitala *mötena* med högläsningen görs oftast med en Ipad men kan ibland kopplas upp på en projektor där flera barn kan få delta. Den sker enbart några gånger i veckan och oftast när barnen vill sitta själva en stund. Barns *relation* till litteratur varierar betydligt inom barngrupper, vilket tydligt återspeglar de olika tillgångarna till böcker och erfarenheterna av högläsning från en ung ålder. Dessa faktorer kan påverka barnens intresse för böcker senare i livet. Tillgängligheten av böcker på avdelningen varierar, det finns böcker i en hylla på låg nivå för barnen att titta i men då får dom sitta vid sin uppsamlingsplats på en bänk. Precis utanför avdelningen finns en läshörna med madrass och ett uppbyggt bås runt om med tyger som väggar och tak. Där finns en bokhylla med ett 20-tal böcker för barnen att välja medan. Dessa böcker väljs oftast från "kapprumsbiblioteket" nere från entrén och byts ut lite när som. Hittar barnen en intressant bok nedifrån får dom gärna ta med sig den upp till avdelningen.

I *möten* med högläsning, anser **en barnskötare**, vara en stund att få sitta tillsammans och dela en upplevelse med barnen för att förstärka *relationen* med alla deltagare. Den sker flera gånger om dagen då barnen på denna avdelning visar stort intresse för böcker. Det sker även *möten* med den digitala högläsningen och då är det oftast Polyglutt och UR play som används. Båda formerna av högläsning sker tillsammans med en pedagog som är närvarande. Barnens *relation* till litteratur är stark och har varit sen dom började på förskolan. Litteraturen som står tillgänglig för barnen är böcker som dem har visat stort intresse för. En del böcker står på en hylla ovanför läshörnan och där står det böcker som pedagogerna inte anses vara så pedagogiska, men som barnen gillar och tycker om. Ett komplement till högläsningen på denna avdelning är att dom även använder sig av magnetsagor, liknande flanosagor men i stället för flano är det magneter. Här har barnen möjlighet att få skapa sig egna sagor men även klassiska sagor som "Bockarna Bruse" finns med. En bok som var väldigt populär för barnen har pedagogerna klippt ut, laminerat och satt upp på väggen vid läshörnan. Då sidorna tyvärr hade blivit så slitna så var detta ett bättre alternativ för barnen så dom nu kan sitta och peka på bilderna och samtala om dem.

6.2.2 Observationerna från Stadsberga

På denna förskola så observerade vi två olika högläsningssituationer på den äldre avdelning i åldern 5–6. Båda var med en fysisk bok men genomfördes på två avvikande sätt. Vi besökte de flesta avdelningarna på verksamheten, men mestadels för att se över miljöerna och höra deras möjligheter till högläsning. Vi observerade även tillgängligheten av böcker för barnen. Under hela vårt besök så såg vi ändå barnens möjligheter till att gå till *kapprumsbiblioteket* och se utbudet där. Barnen fick välja bok eller böcker själva och visade stort intresse för det.

Första observationen gjordes under en planerad högläsningssituation med en fysisk bok. Det var 5 barn som tillsammans med pedagogen bjöds in i ett litet rum där de kunde sätta sig på en rund matta. Pedagogen placerade sig längs väggen i mitten mot en av långsidorna. Barnen

fick antingen sitta eller lägga sig på magen mot pedagogen. Pedagogen valde boken men det är en bok som har lästs förut och som barnen känner till, vissa mer än andra.

Pedagogen förklarar för barnen innan hon börjar läsa att hon kommer läsa boken utan bilder, vilket betyder att hon inte kommer vända boken mot barnen efter varje sida och visa dem bilderna. Detta förklaras varför i slutet. Pedagogen frågar sen ett av barnen om den brukar låna böcker ibland. Barnet svarar att det händer ibland. Pedagogen fortsätter sedan att fråga flera utav barnen vad de har för böcker hemma? Här får alla barnen svara i tur och ordning. Böcker som "Spökbok", "Pinneman" och "Nallebjörn" nämns. Pedagogen börjar läsa boken och skapar kontakt med barnen genom att titta upp flera gånger under läsningen. Pedagogen har en god inlevelse vilket gör att barnens intresse ökar. Mitt i boken ställer pedagogen en fråga, detta märks vara ett test på barnen för att se om de har hängt med i läsningen. Det kan tolkas att pedagogen, genom sitt förhållningssätt skapar ett *möte* med barnen för att inkludera dem och skapa meningsfullhet genom högläsningen. Pedagogens *relation* till barnen ansågs vara en betydande faktor som hade potential att ytterligare förbättra denna upplevelse. Alla barnen får i tur och ordning svara på frågan som ställdes. Genom att barnens deltagande *står fast* i själva händelsen, visste barnen att de skulle lyssna aktivt under *mötet* med högläsningen.

När boken lästs klart så stänger pedagogen boken och hon börjar nu ett boksamtal om boken som precis lästs. Hon ställer frågor om boken, känslor som karaktärerna i boken har känts, eller hur de har förklarats setts ut. Vissa barn har bra svar och det märks att de har lyssnat aktivt. Ett *mellanrum* observerades när vissa barn upplevdes mindre uppmärksamma på vad de har hört och hade svårigheter med att ge svar. Pedagogen berättar sen svaren på frågorna och diskuterar detta med barnen. Detta kan upplevas som att pedagogen berikar de litterära *mötena* ytterligare för att öka barns förståelse av händelserna genom att skapa en fördjupad och mer levande upplevelse av texten. Pedagogen tar sen fram papper och penna till barnen och ber sen barnen att rita huvudkaraktären i boken. Eftersom de inte fått se några bilder från boken utan bara fått en beskrivning av den så blir detta en aktivitet som övar barnens minne, fantasi och föreställningsförmåga. Eftersom barnen bara fått en blyertspenna så ber sen pedagogen att barnen skall skriva vad för färger figuren har, t.ex. röda byxor, svart hatt m.m. Detta får barnen lite hjälp med då inte alla är skrivkunniga men de flesta löser det utan hjälp.

I *den andra observationen* som också var en planerad högläsningssituation, deltog en pedagog tillsammans med fem barn. Barnen var samlade framför pedagogen, som ledde högläsningen genom att presentera bokens titel och informera barnen om att texten skulle läsas först följt av visning av bilderna. *Mötet* mellan barnen och pedagogen upplevdes som en traditionell högläsningssituation, där både barnen och pedagogen *står fast* i sina roller under hela aktiviteten. Denna *relation* kan ses som en bekräftelse av de förväntade sociala och pedagogiska normerna som ofta förekommer vid högläsning i pedagogiska sammanhang. Barnen visade intresse för boken, och ett av barnen var mer verbalt engagerat jämfört med de andra. Ett *mellanrum* iaktogs när några barn började tappa fokus och inte lyssnade aktivt. Pedagogens erfarenhet och *relation* med barnen spelade en avgörande roll i att anpassa sin metod utan att direkt ange det för barnen. Detta observerades i mitten av högläsningen när pedagogen anpassade sitt tillvägagångssätt och började integrera bokillustrationerna i läsningen, troligtvis som en respons på barnens kroppsspråk. Pedagogen ställde öppna frågor under vissa delar av högläsningen, men barnen började formulera sina tolkningar efter att högläsningen var avslutad. Metoden för högläsning var mångfacetterad, men en central observation var pedagogens närvaro och uppmärksamma attityd. Det var tydligt att pedagogen inte endast fokuserade på barnens perspektiv, utan även hade en övergripande syn på situationen för att undvika att avvika från högläsningens syfte.

6.3 Sammanfattning av PEA analysen

Centralt som genomskådades från alla intervjuer under våra fältstudier var vikten av relationen till barnen och att mötena med högläsningen ska vara meningsfulla, där delaktighet är en bidragande faktor. För att uppnå en djupare förståelse av observationerna genom PEA-metoden, kunde vi bryta ner och undersöka relevanta punkter för att få svar på våra frågeställningar. Resultaten från PEA-analysen indikerar att det inte existerar någon linjär modell för att skapa mening under högläsningssituationen. Genom att noggrant observera olika varianter av högläsning, utvecklade vi en fördjupad förståelse för pedagogernas uppfattningar om högläsningens betydelse. Båda förskolor anser att relationer bör vara avgörande, där pedagogerna betonade vikten av interaktionen med barnen där alla som deltar känner till sin roll (står fast). Om mellanrummet sker, ska pedagoger vara observanta samtidigt utmana och stödja barnens individuella utveckling. Detta observerades upprepade gånger. Genom att noggrant observera pedagogernas engagemang i skapandet av en inkluderande läsmiljö, kunde vi tydligt identifiera högläsningens betydelse för pedagogerna. Pedagogerna utnyttjade aktivt denna aktivitet för att skapa meningsfulla lärande möjligheter för barnen. Detta resulterade i en förstärkande relation mellan barnen och litteraturen.

6.4 Sammanfattning av våra fältstudier

Sammanfattningsvis har empirin synliggjort ett samband med högläsningen. Centralt för båda förskolorna, är att högläsningen ska genomföras av närvarande personal som anpassar situationen efter barnens behov, oavsett om högläsningen sker spontant eller är ett planerat pedagogiskt moment. Baserat på Chambers "Läsandets Cirkel" (1995), kan vi se hur pedagoger väljer tillvägagångssätt som utforskar läsningens socialinteraktionistiska dimensioner. Den insamlade empirin visar även en variation av metoder som kan användas i samband med högläsningen. Edwards (2019) argumenterar för att det finns flera varianter av hur berättelser framförs, och att intermedialitet i berättandet sker kontinuerligt. Det sociokulturella perspektivet knyts ju an till vårt resultat, där svaren som pedagogerna har gett oss i våra intervjufrågor kan kopplas ihop med samspelssituationer där ett lärande kan ske. Kommunikation kan ses som situerad, det vill säga att den är formad av en diskursiv praktik men även att den är redskapsberoende vilket är två viktiga utgångspunkter i det sociokulturella perspektivet. Det centrala med ett sociokulturellt perspektiv är att möta olika redskap i både kulturella och sociala sammanhang och sen i egna steg göra dem till våra egna (Wallerstedt, 2020).

7 Diskussion

Vårt syfte med denna studie har varit att få ta del av och belysa förskollärare och andra pedagogers sätt att arbeta med högläsningen i förskolan. Utforskandet av hjälpmedel såsom digitala verktyg eller fysiska böcker i högläsningssituationer. Vårt syfte har även varit att se över de olika läsmiljöerna som fanns på de olika förskolorna som vi observerade. Hur pedagogerna har använt sig av en meningsskapande inlevelse, aktiv pedagogik och uppmärksammat barns delaktighet. Vi kommer diskutera högläsningens betydelse, diskutera och koppla till våra tre frågeställningar, läroplanens riktlinjer och mål enligt vår blivande yrkesroll, förklara och diskutera vår process för att avsluta med att diskutera vårt förslag till vidare forskning.

7.1 Sammanfattning av våra frågeställningar

Betydelsen av högläsning är betydande för både förskolorna. Oavsett om det är traditionell eller digital högläsning finns det mestadels fördelar med att genomföra läsningen tillsammans med barnen. Vi som observatörer har blivit inspirerade av de olika arbetsmetoder som pedagogerna användes för att implementera närvarande pedagogik och skapa en delaktig miljö för barnen. Utifrån våra frågeställningar kan vi se att observationerna och intervjuerna som vi gjort på våra fältstudier, visar att resonemanget skiljer sig något åt bland pedagogerna när det gäller traditionell högläsning och digital högläsning. Båda förskolorna visar ett större engagemang angående den traditionella, men båda förskolorna använder sig även av den digitala men på lite olika varierande sätt. Vi fick en positiv påverkan av hur den digitala högläsningen kunde ha så många olika variationer att användas på. När det gäller frågan om *hur implementerar pedagogerna en aktiv pedagogik vid högläsningen för att skapa en delaktig atmosfär tillsammans med barnen*, anser vi att vi ser även här att pedagogerna arbetar aktivt med att implementera den aktiva pedagogiken med barnen i en högläsningssituation. Vi har observerat och hört från pedagogerna att det beror mycket på storleken på barngruppen, vilka barn som är med men även tidpunkt på dagen. Det handlar även mycket om vad det är för böcker som skall läsas, då det är lättare för pedagogerna att implementera aktivt om det är en välkänd bok. En välkänd bok för både pedagoger och barn kan även variera i olika högläsningssformer där både flanosagor, bildpromenader och former av högläsning som var helt nya för oss. Det som vi positivt får svar på ändå är att tillgängligheten till böcker finns och engagemanget för att främja barns intresse för litteratur är en pågående process. Vi anser att med utgångspunkt i våra frågeställningar spelar högläsning en betydande roll i förskolemiljön. Därför kommer vi att utförligt beskriva betydelsen av högläsning i nästa avsnitt.

7.2 Högläsningens betydelse

Sagor och högläsning är som näringsrik mat för barnets utveckling. Genom att ge näring till deras fantasi och föreställningsförmåga, främjar högläsning en ökad bredd i deras kreativa förmågor genom delade upplevelser och erfarenheter. Studier, som Riving (2022), visar att pedagoger anser att högläsning är viktig för barns fantasi och föreställningsförmåga. Detta kan även kopplas till Pentimonti m.fl. (2012), som betonar vikten av traditionell högläsning och kvalitén på högläsningen för interaktionen mellan barn och pedagoger. Genom högläsning skapas närhet och trygghet som främjar förståelsen för språk och kultur. Detta introducerar barn till litteraturen och skriftspråket från en tidig ålder. På så vis överförs viktig kunskap om språk, kultur och sociala normer, vilket är avgörande för barns utveckling. Genom att använda analysmetoden PEA kunde vi klargöra hur högläsning är en viktig del av barns utveckling från både det socialinteraktionistiska och det sociokulturella perspektivet.

Enligt det socialinteraktionistiska perspektivet främjas positivt samspel mellan barn och vuxna genom högläsning. Vilket skapar djupare social interaktion och nära relationer som gynnar barnets kognition och språkutveckling. Genom diskussioner och frågor kring bokens innehåll och handlingar kunde pedagoger med högläsning bidra till barnens förståelse och resonemangsförmåga. Thorell (2006) beskriver metoder för att engagera barnen vid högläsning och främja reflektion, såsom att utnyttja lekens potential. Pedagoger tillämpade högläsningen som en interaktiv och social upplevelsen där barnen interagerar med den vuxna som läste, vilket främjar förmågan att lyssna, skapa mening och koncentrera sig. Suggate m.fl. (2021) betonar att pedagoger kan använda engagemang och aktivt deltagande för att bidra till barnens meningsskapande läsinlevelsen. Högläsningen stärker bandet och skapar närhet och trygghet mellan den vuxna och barnet samt stödjer förmågan att förstå och tolka

andra människors tankar och känslor. Diskussioner kring berättelserna underlättar också barnets förmåga att förstå olika perspektiv samt känna empati, vilket är viktigt för deras socioemotionella utveckling. Genom vår observation bekräftades våra förväntningar. Genom att högläsning främjar positiv social interaktion och bidrar till utvecklingen av sociala normer, kommunikationsfärdigheter samt socioemotionell kompetens hos barn. Likväl är den trygga och tillitsfulla miljön som skapas under högläsning stimuleras både den sociala och språkliga utvecklingen hos barnen genom den positiva interaktionen mellan vuxna och barn.

Enligt det sociokulturella perspektivet är högläsning avgörande för överföring av kulturella och språkliga resurser från vuxna till barn. Dahlström m.fl. (2023) poängterar att högläsning skapar meningsfulla upplevelser och ger pedagoger möjlighet att introducera barn till olika kulturella uttrycksätt. Enligt Wang m.fl. (2019) bygger barn upp sin språkliga och kulturella repertoar genom exponering för olika texter och litteratur under högläsning. Forskningen framhäver att överdriven användning av digitala enheter kan minska barns fantasi och rekommenderar i stället att främja läsning av böcker. Våra observationer från besöken på förskolorna visade att både digital och fysisk exponering för olika typer av litteratur och berättelser, gav barn tillgång till olika perspektiv, värderingar och förståelse för olika kulturer. Detta är i linje med det som Sung och Chen (2019) också påpekar om användningen av multimodal media där högläsningsspraxis används i pedagogiskt syfte. En sådan varierad exponering bidrar till att bygga upp en rik och varierad kulturell och språklig repertoar hos barnen, samt öppnar upp för en bredare förståelse för världen omkring dem. I och med högläsningens betydelse så vill vi även nedan förklara vår process och tankesätt till vår studie.

7.3 Vår process

Processen för vår studie har utvecklats och ändrat riktningar i omgångar. Från didaktiska potentialer till estetiska uttrycksformer, varav till slut fokuset hamnade på närvarandet och meningsskapandet i högläsning, där vi ville forska i skillnaden mellan digital och traditionell högläsning. Vår avsikt var att utforska pedagogernas syn på vilken typ av högläsning som är mest gynnsam för barnen. Detta gjordes genom att tillämpa valda teoretiska perspektiv och genom våra metoder synliggöra skillnaderna i delaktighet mellan traditionell och digital högläsning. Vi har observerat både fördelar och nackdelar från de båda metoderna och identifierat olika varianter som bidrar till barns delaktighet och sociala utveckling. Det som är viktigt att fokusera på är barnens olika behov av högläsning, att hitta det bästa sättet för just det individuella barnet. Därför är indelningen av smågrupper av stor betydelse för att kunna tillgodose alla barns behov.

Vi hoppas med denna studie att det berikar läsarens intresse för ämnet högläsning och att det även lyfter fram de olika varierande och lärorika metoder som högläsning kan bidra till. Det finns inga dåliga sätt att använda högläsning på, oavsett om det är på traditionellt eller digitalt sätt så länge pedagogerna är aktivt närvarande. Vid våra fältstudier så har det inte bara gett oss mer erfarenheter om högläsningen utan det har även öppnat upp för en helt ny värld av möjligheter att använda högläsningen på så otroligt många olika inspirerande, lärorika, delaktiga och närvarande sätt. Vi är väldigt tacksamma för denna nya syn på högläsning som vi har fått och som kommer göra att vi kliver in i vår kommande roll som forskollärare med mängder av idéer till nya sätt att använda litteratur på.

7.4 Vår yrkesroll och läroplanen

Eftersom det är väsentligt att förskoleverksamheten ska vila på en vetenskaplig grund, är det av stor betydelse att använda sig av tidigare forskning i en studie som denna. Genom att aktivt söka i olika databaser under större delen av studiens gång har vi stött på relevant forskning, litteratur och styrdokument som berör vårt ämnesområde. Vår utbildning på förskolläraryrket har kontinuerligt exponerat oss för andra forskare, skribenter, föreläsare och författare som uppmanat oss och lärt oss vad en förskollärares profession besitter. Doverborg, m. fl. (2019) skriver att trots läroplanens reviderade mål och riktlinjer där fokuset är på olika undervisningsformer, är det ändå viktigt att förskolans lek och traditioner samt att ett temainriktat arbete föreligger på ett strategiskt sätt. Det är därför av stor vikt att upprätthålla traditionen samtidigt som anpassningar görs till förändringar. Detta framhäver betydelsen av att upprätthålla professionalism i sin yrkesroll och följa de riktlinjer läroplanen så tydligt skrivit ut men att samtidigt ha bra kompetensutveckling inom de områdena som utvecklas snabbare än läroplanens revidering.

Damber och Nilsson (2015), menar att oavsett vilket alternativ av högläsning som används så kan deltagandet i kommunikation uppnås. Det är viktigt att integrera både traditionell och digital högläsning, då högläsningen är en central del av förskollärares roll och har stor betydelse för barns språkutveckling enligt läroplanen. Vi som skriver denna studie vill ju även få lyfta de andra viktiga aspekterna en högläsning får med sig oavsett om den sker på digitalt eller traditionellt vis. Som blivande förskollärare tar vi med oss våra egna erfarenheter och ambitioner med högläsningen. Genom att skapa meningsfulla samtal om sagor, texter och även berättelser så bidrar vi med att utveckla många fördelar för barnen. En stor fördel är att vi ger möjligheter för barnen att få lära känna varandra på nya och flera sätt. Genom att använda sig av både det digitala och det fysiska biblioteket, så kan pedagoger utnyttja det breda utbudet av litteratur. Detta skapar gynnsamma förutsättningar, etablerar relationer och dialoger baserat på barnens individuella intressen, deras kulturer och familjeförhållanden.

Vårt ansvar som blivande förskollärare är att alltid utgå från läroplanens riktlinjer och mål för förskolans utbildning och därmed skapa de rätta förutsättningarna för barnen. I Lpfö18 (2018) framhålls delaktighet som en central del av förskolans verksamhet, där barnens inflytande och deltagande i lärandeprocessen prioriteras. Vidare poängteras vikten av högläsning för att främja barns språkutveckling, fantasi och förståelse för omvärlden. Det betonas att högläsning ska användas som en viktig pedagogisk metod för att stödja barns språkliga och kommunikativa kompetens. Genom högläsning ges barnen möjlighet att ta del av skönlitteratur och facklitteratur samt att diskutera och reflektera kring innehållet tillsammans med pedagoger och andra barn. Vidare anses högläsning kunna bidra till ökad förståelse för andra människors livssituationer, kulturer och levnadssätt. Genom didaktiska val i den pedagogiska planeringen, att ha bra kommunikation med sitt arbetslag och använda ett professionellt yrkesspråk, anser vi att litteraturen kommer att ha en betydande roll för utbildningens kvalitet inom vårt framtida yrke.

7.5 Förslag till vidare forskning

Vi valde ämnet för vår studie med eftertanke, med syftet att undersöka det som vi finner intressant och där vi ser ett behov av ytterligare forskning. Våra olika erfarenheter av hur verksamheter använder sig av högläsning motiverade vårt intresse för att undersöka pedagogers varierande tillvägagångssätt inom detta område. Enligt våra observationer kan vissa verksamheter använda högläsning som en form av omsorgssituation eller tidsfördriv medan de väntar på en annan, eventuellt viktigare händelse i verksamheten. Genom tidigare forskning inom högläsning inklusive arbeten om förskolor i Sverige och andra länder har vi förstått vikten av att ta hänsyn till läroplanens riktlinjer angående högläsning. Emellertid har vi noterat att läroplanen endast uppmanar till att barnen ges tillfälle att lyssna på högläsning

och samtala om litteratur (Lpfö18, 2018), vilket innebär att pedagogerna själva ansvarar för tillvägagångssätt och kontext för dessa aktiviteter. Vår tidigare forskning och arbete med denna studie har avslöjat varierande metoder för integration av litteratur och högläsning inom olika verksamheter. eftersom en förskollärare har stor frihet inom ämnet litteraturpedagogik kan verksamheten utformas på olika sätt, förutsatt att ämnet behandlas. Därför anser vi att ytterligare forskning behövs för att stötta förskollärare genom att tillhandahålla tydligare riktlinjer och stöd inom detta viktiga område.

Att förstå och hantera utmaningar relaterade till barngruppens storlek och ålderssammansättning är viktigt enligt Thorell (2006). Även om detta är en faktor att beakta, kan litteraturpedagogik användas för att främja reflektion och tankeverksamhet hos barn vid högläsning. Enligt Sung och Chen (2019) kan användning av olika multimodala medier vara fördelaktigt för att stimulera barns läsintresse och stödja deras tidiga läskunnighet. Enligt Wang m.fl. (2019) är det väsentligt avgörande att förstå hur digitalt material påverkar barns läs- och inlärningsbeteenden, vilket belystes av pedagoger i våra intervjuer. Vikten av att erbjuda lämpligt digitalt innehåll med passande interaktivitetsnivå för barn betonas också. En relevant författare inom området är Malin Nilsen som har publicerat en bok om *Barns digitala aktiviteter*. Boken analyserar olika aspekter av barns digitala aktiviteter, såsom spel, sociala medier och skärmtid. Författaren utforskar hur dessa aktiviteter kan påverka barns kognitiva, emotionella och sociala utveckling. Boken lyfter de positiva aspekterna som både vårdnadshavare och pedagoger kan ha användning för i och med arbete med digitala verktyg (Nilsen, 2020).

Lpfö18, 2018 syftar till att integrera digitala verktyg och metoder i förskolans och fritidshemmets verksamhet för att främja barnens lärande, kreativitet och digitala kompetens på ett hållbart och ansvarsfullt sätt. Pedagogerna förväntas agera som stödjande och vägledande aktörer i användningen av digitala resurser. I vår skrivande stund så har ämnet digitalisering varit aktuellt inom regeringens kommande beslut om att minska digitalisering inom förskolans verksamheter. Regeringskansliet (2023) har lagt ett uppdrag till Skolverket om att ändra förskolans läroplan. Barn och ungas läsförmåga är under stor prioritering för regeringen. Det förslag som har lagts fram är att minska skärmtiden och i stället öka användandet av litteratur i förskolan. Skolverket skall under en längre tid utesluta de digitala lär verktygen som brukas i förskolan. Detta uppdrag skall redovisas för Regeringskansliet senast den 4 juni 2024. Vi ser med förväntan fram emot att ta itu med de komplexa utmaningarna som väntas och välkomnar också de betydelsefulla beslut som måste fattas kring användandet av de digitala läromedlen.

Referenslista

- Bjørndal, C.R.P. (2018). *Det värderande ögat: observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. (Andra upplagan). Stockholm: Liber.
- Björklund, C. (2020). Variationsteori - för studier av relation mellan lärande och undervisning. I A. Åkerblom, A. Hellman, N. Pramling (Red.), *Metodologi: För studier i, om och med förskolan*. (Första upplagan). (s.107–122). Malmö: Gleerups.
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (Tredje upplagan). Stockholm: Liber.
- Chambers, A. (1984). *Introducing books to children* (2nd ed., completely rev. and expanded). London: Heinemann Educational.
- Chambers, A. (1987). *Om böcker*. Stockholm: Norstedt.
- Chambers, A. (1995). *Böcker omkring oss: Om läsmiljö*. Stockholm: Norstedt.
- Dahlström, H., Damber, U., & Rasmusson, M. (2023). Förutsättningar för emergent literacy i svensk förskola. *Early child development and care*. 1–17.
<https://www-tandfonline-com.ezproxy.ub.gu.se/doi/full/10.1080/03004430.2023.2248417>
- Damber, U. & Nilsson, J. (2015). Högläsning med förskolebarn – disciplinerande eller frigjorde? I Tengberg, M., & Olin-Scheller, C. (Red.). *Svensk forskning om läsning och läsundervisning* (1. uppl. ed.). Lund: Gleerups Utbildning.
- Dolk, K. (2013). *Bångstyriga barn: makt, normer och delaktighet i förskolan*. Diss. Stockholm: Stockholms universitet, 2013. Stockholm.
- Doverborg, E., Pramling, N., & Pramling Samuelsson, I. (2019). *Att undervisa barn i förskolan* (Andra upplagan ed.). Stockholm: Liber.
- Eriksson – Zetterqvist, U., & Ahrne, G. (2022). Intervjuer. I G, Ahrne., & P, Svensson, *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 56–78) (Upplaga 3 ed.). Stockholm: Liber.
- Edwards, A. (2019). *Bilderbokens mångfald och möjligheter* (Omarbetad utgåva). Stockholm: Natur & Kultur.
- Gjems, L. (2018). *Förskolans arbete med tidig litteracitet: På barns villkor* (Upplaga 1 ed.). Lund: Studentlitteratur AB.
- Hwang, P & Frisé, A. (2020). Barns psykologiska utveckling - från nyfödd till skola. I A., Lindgren, N., Pramling, & R., Säljö, R. *Förskolan och barns utveckling: Grundbok för förskollärare* (Andra upplagan ed.). Malmö: Gleerups.
- Klaar, S., & Wank, A-C (2020). Praktisk Epistemologisk Analys (PEA) – Ett analytiskt ramverk för att undersöka meningsskapande. I A. Åkerblom, A. Hellman, N. Pramling (Red.), *Metodologi: För studier i, om och med förskolan* (s.57 – 71). Malmö: Gleerups.
- Liberg, C. (2006). *Hur barn lär sig läsa och skriva*. Stockholm: Studentlitteratur.

- Liberg, C. (2010). Samtalskulturer – samtal i utvecklingen. I L., Bjar, & C. Liberg (2010). *Barn utvecklar sitt språk* (2., [utök.] uppl.). Stockholm: Studentlitteratur.
- Melin, E. (2009). *Barns delaktighet i förskolan: [definition, observation och analys av delaktighet som social process* (FoU-rapport / Stockholms läns landsting, Handikapp & habilitering, 2009:2). Stockholm: Handikapp & habilitering, Stockholms läns landsting.
- Nilsen, M. (2020). *Barns digitala aktiviteter: samspel mellan barn, lärare och digitala teknologier i förskolan*. (Första upplagan). Stockholm: Liber.
- Nationalencyklopedin. (u.å.). Empirisk. I *Nationalencyklopedin*. Hämtad 15 november 2023: <https://www-ne-se.ezproxy.ub.gu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/empirisk>
- Nationalencyklopedin. (u.å.). Epistemologi. I *Nationalencyklopedin*. Hämtad 8 december 2023: <https://www-ne-se.ezproxy.ub.gu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/epistemologi>
- Nationalencyklopedin. (u.å.). Mediering. I *Nationalencyklopedin*. Hämtad 7 december 2023: <https://www-ne-se.ezproxy.ub.gu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/mediering>
- Nationalencyklopedin. (u.å.). Observation. I *Nationalencyklopedin*. Hämtad 8 december 2023: <http://www-ne-se.ezproxy.ub.gu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/observation>
- Pentimonti, J., Zucker, T., Justice, L., Petscher, Y., Piasta, S., & Kaderavek, J. (2012). A standardized tool for assessing the quality of classroom-based shared reading: Systematic Assessment of Book Reading (SABR). *Early Childhood Research Quarterly*, 27(3), 512–528. <https://www-sciencedirect-com.ezproxy.ub.gu.se/science/article/pii/S0885200611000986>
- Riving, C. (2022). Fantasin som försvann- om borttappade ideal i läsfrämjande insatser för barn och unga i Sverige 1980 – 2020. *Nordisk politisk tidskrift*, Årgång 25, nr. 3–2022, s. 253–271. https://www.idunn.no/doi/epdf/10.18261/nkt.25.3.7?fbclid=IwAR3z9ln9OHtTHwwNaYbnOk6wUR_-SMZCDSsRCU87KwkGzWQUFg8CYsHGDxE
- Regeringskansliet [Pressmeddelande]. (2023, 2 oktober). *Regeringen vill ta bort kravet på digitala lärverktyg i förskolan*. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2023/10/regeringen-vill-ta-bort-kravet-pa-digitala-larverktyg-i-forskolan/>
- Simonsson, M. (2006). *Pedagogers möte med bilderböcker i förskolan*. Linköping: Linköpings universitet.
- Skolverket. (2018). *Viktigt att skapa stimulerande läsmiljöer i förskolan*. Skolverket. <https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/artiklar-om-forskning/viktigt-att-skapa-stimulerande-lasmiljoer-i-forskolan?fbclid=IwAR1WNKYCqGjArXkuSOuXsRtCsbGks8AupnhhbSvruNtywC4srEmSec7YB0>

- Sommer, D. (2008). *Barndomspsykologi: utveckling i en förändrad värld*. (3. uppl.) Malmö: Liber.
- Suggate, S., Lenhart, J., Vaahtoranta, E., & Lenhard, W. (2021). Interactive elaborative storytelling fosters vocabulary in preschoolers compared to repeated-reading and phonemic awareness interventions. *Cognitive Development*, 57, 100996.
<https://www-sciencedirect-com.ezproxy.ub.gu.se/science/article/pii/S0885201420301507>
- Sung, H-Y., & Chen, S-H. (2019). “The screen shows movement – movement is interesting!” exploring effects of multimedia stories on preschool children’s story comprehension and enjoyment. *Library Hi Tech*, 37(2), 155–169.
<https://www.proquest.com/docview/2238481550/fulltextPDF/7058D42DF57B4410PQ/1?accountid=11162>
- Swärd, A., & Westman Andersson, G. (2022). Specialpedagogiskt förhållningssätt. I A. Swärd & G. Westman Andersson, *Specialpedagogisk verksamhet: För ALLA barn i förskolan* (Upplaga 1:1 ed.). Lund: Studentlitteratur.
- Säljö, R. (2015). *Lärande: En introduktion till perspektiv och metaforer* (Första upplagan ed.). Malmö: Gleerups.
- Thorell, S. (2006) “*Läsandets cirkel*” i förskolan – en studie av läsmiljön utifrån Aidan Chambers litteraturpedagogiska idéer.
<https://hb.diva-portal.org/smash/get/diva2:1310316/FULLTEXT01>
- Thurén, T. (2019). *Vetenskapsteori för nybörjare*. (Upplaga 3). Stockholm: Liber.
- Vetenskapsrådet. (2017). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Vetenskapsrådet.
- Wang, L., Lee, H., & Ju, D. (2019). Impact of digital content on young children's reading interest and concentration for books. *Behaviour & Information Technology*, 38(1), 1–8.
<https://www-tandfonline-com.ezproxy.ub.gu.se/doi/full/10.1080/0144929X.2018.1502807>
- Wallerstedt, C (2020). Ett sociokulturellt perspektiv. I A. Åkerblom, A. Hellman, N. Pramling (Red.), *Metodologi: För studier i, om och med förskolan* (Första upplagan). (s.41–55). Malmö: Gleerups.
- Wickman, P., & Östman, L. (2002). Learning as discourse change: A sociocultural mechanism. *Science Education (Salem, Mass.)*, 86(5), 601–623.
<https://onlinelibrary-wiley-com.ezproxy.ub.gu.se/doi/pdf/10.1002/sce.10036>

Styrdokument

- Skolverket. (2018). *Läroplan för förskolan Lpfö18*. Skolverket. Hämtad 13 september 2023:
<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65d5aa/1553968116077/pdf4001.pdf>

Skolverket. (2019). Lärportalen. Skolverket. Hämtad 7 november 2023:
<https://larportalen.skolverket.se/api/resource/P03WCPLAR076856>

UNICEF Sverige. (2018). Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter.
Hämtad 9 november 2023:<https://unicef.se/rapporter-och-publikationer/barnkonventionen>

Bilagor

Bilaga 1

Observation och Intervju

Namn på avdelning:

Observera

- om böcker finns tillgänglig:
    - Vilken höjd
    - Tillgänglighet
    - Vilket tema
    - Vem bestämmer över vilken böcker som ska visas
    - Barnens intresse?
    - Utifrån ett barnperspektiv?
  - Genomförande av högläsningen
    - Hur är barnen: placering, nära varandra/pedagogen eller varandra
    - Hur boken introduceras. Både digitalt och/eller traditionellt
    - Kommunikation: Både verbalt och icke-verbalt
    - Hur aktiva är pedagogerna?
-

Intervjufrågor

Namn:

Avdelning:

- Hur länge har du arbetat här?
- Hur länge har du arbetat som förskollärare?
- Vad innebär högläsning för dig?
- Hur ofta sker högläsning för barnen?
- Storlek på barngruppen.
- Sker digital högläsning?
- Vilka digitala medel används i så fall?
- hur upplever pedagogerna barnens intressen eller upplevelse under en högläsningssituation?
- hur ofta genomförs en digital högläsning?
- sker den tillsammans med pedagogen eller är barnen själva med varandra?
- Sker högläsning med fysiska böcker?
- Besöker ni biblioteket?
- (om böcker är tillgängliga) Vem bestämmer *vilka* böcker som ska synliggöras?
- är högläsningen ett planerat undervisningstillfälle eller sker den spontant?

Bilaga 2

Informationsblad:

Ett utdrag från ett våra mejl som skickades ut till de två verksamheterna som vi gjorde vår fältstudie på.

Mejl 1:

Hej xxx

Hoppas allt är bra med dig?

Jag är ju i full fart med att skriva mitt examensarbete med en kurskamrat och vårt berörda ämne är ju högläsning, digital och i fysisk form. Vår plan är att få komma ut och observera en högläsningssituation oavsett om den är digital eller traditionell med fysisk bok.

Vi skulle även vilja intervjua 4 st pedagoger med några korta enkla frågor som tar ca 10 min.

Är detta möjligt?

Med vänlig hälsning,

//Malin Pettersson

Mejl 2:

Hej!

Jag och en till elev ska skriva vår Examensarbete, och undrade om vi kunde få möjlighet att få observera när ni pedagoger har högläsningen.

Vi ska skriva om högläsning både digital och analog. Det skulle uppskattas om vi kunde observera alla avdelningar eller få möjligheten att intervjua några pedagoger.

mvh Janine Fivaz och Malin Pettersson